

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Сурэтър А. Гусевым тырихыгъ.

Лышъхьэм изэIукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан Джэджэ ыкIи Кошхьэблэ районхэм ащылэ судебнэ участкэхэм язэгъэшлужь судья хъунхэмкIэ зикандидатурэ къагъэлъэгъогъэ Галина Бутенкэмрэ Хьасанэкъо Азэматрэ чъэпыогъум 25-м IофшIэгъу зэлукIэгъу адырилагъ. Iофтхьабзэм хэлэжъагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Федор Федорко, АР-м и Лышъхьэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипачэу Владислав Федоровыр.

Зикандидатурэ къагъэлъэгъогъэ нэбгыритIум зрадыригъаштэрэр Тхьаклушынэ Аслъан кыIуагъ. УФ-м и законодательствэ къызэригъэнафэрэмкIэ, илъэси 5-м къыклоцI ахэм япшгъэрылхэр агъэцкIэштых.

— Судебнэ системэм Iоф зэришIэрэм, унашгъоу шылэхэр гъэцкIагъэхэ зэрэхурэм непэ мэхъанэшхо яI, — кыIуагъ АР-м и Лышъхьэ. — ЗэкIэми анахь шъхьалэр цIыф къызэ-

рыклохэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэр, ахэм яIофыгъохэр законодательствэм диттэу зэшIохыгъэнхэр ары. Ащ нахь шъуналэ тежъугъэтынэу сышъушгъугъы.

Мы мэфэ дэдэм Тхьаклушынэ Аслъан АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмышгъо Гъазыйрэ АР-м и Лъэпкъ театрэ идиректорэу Зыхьэ Мэлайчэтрэ аIукIагъ. Ащ хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэу

КъумпIыл Муратрэ федеральнэ инспектор шъхьалэу ЛыIужъу Адамрэ.

ТхакIоу, драматургэу Цэй Ибрахимэ ыцIэ Лъэпкъ театрэм ыхьыным къызэрэкIэлъэлхэрэр, непэрэ зэлукIэгъур а Iофым епхыгъэу зэрэщытыр Зыхьэ Мэлайчэт кыIуагъ. А лъэныкъомкIэ республикэм ипачэ упчIэжъэгъу ашIынэу, ащ иеплъыкIэ зэрагъашIэмэ зэрэшIоигъор кыыхигъэщыгъ.

Предложениеу къахыгъэм Тхьаклушынэ Аслъан дыригъэштагъ, ежъ ишIоигъоныгъэхэр къыриIотыкIыгъэх. Ау унашгъо ашIыным ыпэкIэ общественностым ащ еплъыкIэу фыриIэр зэрагъашIэмэ нахь тэрзэу ылытагъ.

Лъэпкъ театрэм гъэцкIэжъынхэр ешылIэгъэнхэм, оборудованиякIэ фэцэфыгъэным, нэмыкI Iофыгъохэми бгъуитIур атегушылагъ. Амалэу шыIэмкIэ театрэм IэпыIэгъу зэрэфэхъуштхэмкIэ, шыкIагъэу илэхэр дэгъэзыхъыгъэнхэм зэрэпылгыштхэмкIэ культурэм иIофышIэхэр АР-м и Лышъхьэ къыгъэгугъагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Олимпиадэм фэгъэхьыгъагъ

Чъэпыогъум и 25-м, УФ-м и Вице-премьерэу Дмитрий Козак зэхищэгъэ видеоконференциер 2014-рэ илъэсым Шъачэ шыкIошт Олимпиадэм фэгъэхьыгъагъ. Дунэе олимпийскэ комитетым иунашгъокIэ Олимпиадэм ыкIи Паралимпиадэм ямашIо изIэлэпыхын (эстафетэр) шIокI имылэу къэралыгъоу ар зышыкIошттым шызэхашэн фае. Ащ фэгъэхьыгъэ Iофтхьабзэхэр Урысыем зэрэщы-

кIоштхэр ары видеоконференцием хэлэжъагъэхэр зытегушылагъэхэр.

Дмитрий Козак къызэриIуагъэмкIэ, Урысыем и субъектхэм зэкIэми якъэлэ шъхьалэхэр «машIом къыкIухъаштых». Ащ пае Iофтхьабзэу ащызэхаштхэм япрограммэхэр джы агъэхъазырынхэу рагъэжъагъ. Ахэм лъэпкъ культурэр, хабзэхэр къащыгъэлъэгъогъэнхэм мэхъанэ зэриIэр Вице-премьерым кыыхигъэщыгъ. Эстафе-

тэр 2013-рэ илъэсым ичъэпыогъу мазэ ежъэшт, пэшIорыгъэшгъэу къызэралытагъэмкIэ, мэфIи 110 — 120-рэ кIошт.

Адыгеим ылъэныкъокIэ видеоконференцием хэлэжъагъэх АР-м и Лышъхьэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипачэу Владислав Федоровыр, физкультурэмрэ спортымеркIэ Комитетым ипачэу Хьасанэкъо Мурат.

ХЪУТ Нэфсэт.

ЯIо зэхэлъэу зэдэлэжъэщтых

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан УФ-м и Генеральнэ Прокурор игуадзэу Сергей Воробьевым, Краснодар краим и Прокурорэу Леонид Корженек, АР-м и Прокурор шъхьалэу Сергей Охлопковым тыгъуасэ IофшIэгъу зэлукIэгъу адырилагъ.

Зэрэздэлэжъэшт шIыкIэхэм ахэр атегушылагъэх, непэрэ мафэхэм пшгъэрыл шъхьалэу Прокуратурэм ыпашхьэ щытхэр гъэцкIэгъэнхэм пае яIо зэхэлъэу Iоф зэдашIэнэу унашгъо ашIыгъ.

Мы Iофтхьабзэм ыуж АР-м и Лышъхьэ я 33-рэ хэушъхьэфыкIыгъэ мотострелковэ бригадэм икомандирэу, полковникэу Александр Зыбкиным IукIагъ. Бэдзэогъу мазэм Дагъыстан къырашыжыи Адыгеим къэкIожыгъэ бригадэм къулыкъур зэрэзыхищэрэм, гъэхъагъэу ышIыхэрэм Тхьаклушынэ Аслъан зашIгъэгъозагъ. Сыд фэдэрэ лъэныкъокIи IэпыIэгъу зэрафэхъуштхэр кыIуагъ.

(Тикорр.).

АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм

ЗытегушыIэгъэхэ пстэури аштагъэх

Тыгъуасэ, чъэпыогъум и 26-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иIэгъэ зичэзыу яблэнэрэ зэхэсыгъомкIэ гъэмэфэ зыгъэпсэфыгъэ лъэхъаным ыуж иIофшIэн ригъэжъэжыгъ. Зэпыу-гъо пIалъэу депутатхэм яIофшIэн фэхъугъэм къышчызэтырихьэгъэ Iофыгъохэр къыдалыгъэхэзэ, повесткэу зэхэгъуцуагъэм тегушыIэнхэу Iофыгъо IокIитIум ехъу хагъэуцогъагъ. Ахэм апэрэ ыкIи ятIонэрэ еджэгъухэм ателытэгъэ законопроект пшIыкIух ахэтыгъ. Адрэхэр республикэм исоциальнэ, экономикэ, культурэ шыIакIэ ыкIи нэмыкI лъэныкъохэм афэгъэхыгъагъэх.

Шъэны зэрэхъугъэу, Парламентым зичэзыу зэхэсыгъо иIофшIэн хэлэжъагъэх Адыгеим и Лышъхьэ, Премьер-министрэу, федеральнэ инспектор шъхьалэу Адыгеим шыIэр, суд ыкIи правэухъумэкIо органхэм, гъэцкIэкIо хабзэм, общественнэ организациехэм ялIыкIохэр. Зэхэсыгъом иIофшIэн «Правительствэ сыхьатым» хэтыгъэ IофыгъуитIум тегушыIэгъэнымкIэ рагъэжъагъэ. Депутатхэр едэлугъэх министрэхэм я Кабинет къыщагъэхъазырыгъэ къэбаритIу. Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмкIэ исистемэ игъэкIэжыын зэрэщыкIорэм ехьыллагъэу депутатхэм апа-шхьэ кышчыгушылагъ гъэ-

сэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ министрэм иапэрэ гуадзэу Нина Кабановар. Адыгэ Республикэм щызэхэщэгъэ творческэ союзхэм къэралыгъо IэпыIэгъу ятыгъэныр зэрэгъэпсыгъэм ыкIи тапэкIэ гугъапIэу шылэхэм депутатхэр ащигъэгъозагъэх культурэмкIэ министрэу Чэмышгъо Гъазый.

Повесткэм зэкIэлъыкIуа-кIэу илагъэм тегъэпсыкIыгъэ, нэужым зэгъэшлужь судьяхэр депутатхэм агъэнафэгъэх. ПIуми илъэситф пIалъэ яIэу, ятIонэрэу Кошхьэблэ районным ия 2-рэ суд участкэ изэгъэшлужь судьяу А. А. Хьасанэкъор, Джэджэ районным ия 2-рэ суд участкэ изэгъэшлужь судьяу Г. Н. Бутенкэр агъэнафэгъэх.

Зэхэсыгъом иIофшIэн лъагъэкIуатэзэ, ахэм къа-кIэлъыкIоу законопроектхэм ахэ-плъагъэх. Ахэм янахьыбэр ыпэкIэ аштэгъэгъэ законхэм зэхъокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъагъэхэми, мызэгъогу-м зы законькIи аштагъ. Ар Адыгэ Республикэм икIэрыкIэу Гъогу фонд шызэхэщэгъэжыгъэным ехьылагъ.

Зэхэсыгъор зэрашагъ Парламентым и Тхьаматэу Федор Федоркорэ ащ игуадзэу Iашэ Мухьамэдрэ.

Зэхэсыгъом ехьылIэгъэ отчет нахь игъэкIотыгъэ тигъэ-зет кыыхиутышт.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъу

2011-рз илъэсым ия III-рз квартал урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэм игъэнэфэн ехылылагъ

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэр щыгъэнэфэгъэным ехылылагъ» зыфиорэм тегъэпсыхагъэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет унашъо ешты:

1. 2011-рз илъэсым ия III-рз квартал урыпсэунымкIэ анахь ахъщэ макIэр мыщ тетэу гъэнэфэгъэнэу:

1) нэбгырэ телытэу — сомэ 5102-рз;
2) Адыгэ Республикэм щыпсэухэрэм социальнэ-демографии куп шъхьалэхэмкIэ зтеутыгъэу:

а) Иоф зышIэхэрэм — сомэ 5424-рз;
б) пенсионерхэм — сомэ 4273-рз;
в) кIэлэцIыкIухэм — сомэ 5155-рз.
2. Официальнэу кызыхаутырэм ыуж мэфI 10 зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу
КЪУМПЫЛ Мурат

къ. Мыекъяупэ,
чъэпыогъум и 17, 2011-рз илъэс
N 213

Редакцием къатхырэ письмэхэр

Урысбый лъэшэу тыфэраз

СыкызытегушыIэмэ сшIоигъор ДжамбэчыкIэ тиефэндэу Шъэожъ Урысбый ары. ТикъуаджэкIэ ефэнд тимыIэу илъэс пчъагъэ къэтхыгъ. Хъэдэ фэло-фашIэхэм апае зэмкIэ — Улапэ, адрэмкIэ — Хъати-кыуае е нэмыкI чылэхэм ефэндыр къарашыщтыгъ. Къашэрэм фэлъэ-кIыщтыр ышIэщтыгъ, ау уикъуаджэ щыщэу, унагъоу къын зилэр ышIэу, цыфэу фыкыуагъэм ишы-лэкIэ-псэукIагъэм шыгуазэм фэдэ хъушIтэп гъунэгъу чылэм кыкIыгъэ ефэндыр.

Джы илъэси 7 — 8 фэдиз хъугъэу тэ тикъуаджэкIэ ефэнд тил. Ащ лъэшэу тыцэгъушIукIы. Урысбый уекIуалIэмэ укъэзымыгъэу-кIытэжын, иофшIэнкIи иунагъокIи теурыкIуагъэ зыхэмылI цыф IэпкIэ-лъапкI.

Къуаджэм ибысым шыпкыуэ ефэндыр зэрэщытыр къаушыхъаты иофшIагъэхэм. Урысбый ыпэкIэ чылэм тхьэлэIуиIэ дэтыгъэп, джы, мынми, адрэ къуаджэхэм

адэтхэм афэдэу мыкIэракIэми, мэщыт тил. Хъэдэ фэло-фашIэхэм апае зыпари шылагъэп, джы хъэдэгъэпскIыным епхыылIэщтыр зэкIэ щыл. НэмыкI пкыгъохъу а Иофым ишыкIагъэхэри тилэх.

Урысбый хъадэм Иофэу ришылIэрэм пае ахъщэ аихырэп, ар непэ ефэндыхэхэм шысэ афэхъун ытэкIыщт. Тикъэхалгъэхэр къабзэх, зетегъэпсыхагъэх. Тыгъэшхомэ е ошхымэ нэжъ-Iужъхэр чIэхъанхъу къэхалгъэхэм бгъагъэхэр адашIыхагъэх. Ахэри ежъ Урысбый зехищэгъэ шIыхъафхэм къакIэкIуагъэх. Хъулыфыгъэхэм чэур агъэуцугъ, бзылыфыгъэхэм агъэлэжыгъ.

Къэхалгъэхэм язакъоп, къуаджэр къэбзэным тиефэнд илахь хешIыхъ. Къоджэ шIыхъафхэм ахэлэжъэ, ежъ ышъхъэкIэ зехищэхъуи мэхъу. Ащ фэдэу цыфхэм агъэкъэбзэгъэ чIыпIэхэм Урысбый якIуалIэзэ, пластмасс бэшэрэбхэр къахыхышъ, «бгъэстымэ язэрар къэ-

кIошт» еIошъ, чылэм дешышъ, хэкIитэкъупIэм ешэх. Ащ сыпIытынэп ыIоми сьд епшIэн, ау ежъ гумызатгъэу зэрэщытым ыкIи ышIэрэр зэригъэцакIэрэм ар япхыгъ.

Тиефэнд ныбжыкIэхэм Иоф зэрадишIэрэми ушымыгушIукIын плъэкIырэп. КIэлэцIыкIухэр мэщытым макIох, ахэм нэмазшIыкIэ Урысбый арегъашIэ, Iэдэб пхэлъэу, уинахыжъ шъхъэкIафэ фэпшIэу узэрэщыIэн фаер къафегуатэ.

Къуаджэм къыфэгумэкIыхэрэм агу пыкIырэ ахъшэр къыралъхъан алъэкIынэу счет къызэлухыгъэ тил. Ащ кыхыэрэ ахъшэм Урысбый зы сомэкIи зэремынэцIыштым къоджэдэхэм яцыхъэ телъ.

Тиефэнд псауныгъэ иIэу бэрэ къуаджэм фэлэжъэнэу Тхъэм селъэIу.

НЭПСЭУ Джантыгъ.
(Къуаджэм сызэрэцашIэрэр Цип).

Къыхэтыутыгъэм къыфэтэгъэзэжы

«Тимур тыхъэблэ кIэлагъ»

Джаш фэдэ шъхъэ иIэу мы илъэсым ижъоныгъокIэ мазэ и 5-м тигъзет тхыгъэ къыхиутыгъагъ. Игъонэмысэу зидунай зыхъожыгъэ щынджые кIалэу Талъэкъо Тимур ар фэгъэхыгъагъ. Ау, гухэкI нахь мышIэми, Щынджые лъэкъуацIэхэу Трахъомрэ Талъэкъомрэ зэхэдгъэкIолагъэх. Талъэкъо кIалэр ТрахъокIэ кыхыагъ. Ар иунагъуи, илахыылхэми, иныбджэгъухэми агу хэкIыгъ. Тэри хъугъэр тыгу къеуагъ, къыффагъэгъунэу тьялэIу.

Тимур кIэлэ хьалэлэу, кIэлэ гупцIанэу щытыгъ. ИунагъокIэ зыщыпсэуштыгъэ къуаджэу Пэткэу дэхэм кызырэрэуатын шылагъэп. «ЕгъашIэми цыф ыгу хигъэкIыгъэп, зыгорэм ыгъэгумэкIэу иунэ Iухъагъэм IэпыIэгъу къыфэмышъоу кы- IуигъэкIыжыгъэп, — къыщелэ тхыгъэм. — Цыф хьалэл дэдагъ, тхъагъэпцIыгъэ ышIэщтыгъэп. КIэлэ зишIугъоу джыри псэун фэгъгъэм ошIэ-дэмышIэу мыхъужын уз къыфыкыокIи дунаим ехыжыгъэ, шъэожыи-иц кыкIэныгъ...»

Илъэс 38-рз нахь зымыныбжэ кIалэр ащ тетэу илэгъухэм ахэкIыжыгъ. Ар гухэкIышху, тхъамыкIэгъошху, Тхъэм джэнэт ащ къырет, иунагъуи илахыылхэми кыныр пысынкIэу къафешIл.

УпчIэмрэ джэуапымрэ

УпчIэ: Джыдэдэм Иоф сымышIэу сыщыс, ау сиунэе биз-нес сыпыхъэ сшIоигъу. Зэхэс-хыгъэ а Иофым егъэжъапIэ фэхъушт мылькыу цыфхэм ИофшIэн ягъэгъо-тыгъэным фэлэжъэрэ Гупчэм ебгъо-тылIэн плъэкIыщтэу. СышъолъэIу а Иофым ишыкIэгъэ до-кументхэр зыфэдэхэм сыщыжъугъэгъозэнэу. Ащи иза-къоп. А мылькур зэкIэбжэкIоужын фаеу щыта?

Джэуап: ИофшIэн зымыIэ гражданхэм ежъхэм Иоф зы-щашIэшт лэжъапIэ къызэлухыгъэнымкIэ, джаш фэдэу ИофшIэн зымыIэ гражданхъу яунэе Иоф къызэлухыгъэхэм ыкIи лэжъапIэ зымыIэхэм ИофшIэн языгъэгъотыгъэхэм цыфхэм ИофшIэн ягъэгъотыгъэным фэлэжъэрэ къулыкIым ишIуагъэ арегъэкIы.

ЛэжъапIэ зымыIэхэм аде-Iэгъэным ехыылIэгъэ Иофыгъохэм къыдалгытэ ежъхэм Иоф зыщашIэшт лэжъапIэ къызэлухыгъэным ыкIи а гухэлъыр къызыдэхъугъэхэу лэжъапIэ зымыIэ нэмыкI цыфхэми ИофшIэн языгыгъэхэм къызэкIамагъэкIоужы-кырэ субсидиэхэр ятыгъэнхэр.

ЗэкIамагъэкIоужырэ субсидие ятыгъэным шапхъэу пылхэм ащыщых:

— цыфым ыныбжэ илъэс 18-м нахь мэкIэн ылъэкIы-цтэп;

— зыщыпсэурэ чIыпIэм цыфхэм ИофшIэн ягъэгъо-тыгъэным фэлэжъэрэ Гупчэу цыIэм иучет ИофшIэн зымыIэ цыфэу хэтхэгъэн фае;

— бизнес-план зэхигъэу-цон фае;

— бизенес-планхэм ахэлъэрэ эксперт комисси-ем бизнес-планыр тэрэкIэ ылытагъэу цытын фае;

— юридическэ лицэр, шъхъэзэкIэо предпринимателыр е мэкъумэщышIэ (фермер) хъызмэтиланIэр къэралыгъом зэритхыгъэ свидетелствэ иIэн фае ыкIи юридическэ лицэр къэралыгъо реестрэ ЗыкIым е шъхъэзэкIэо предпринимателыр къэралыгъо реестрэ ЗыкIым хэтхагъэу цытын фае.

Субсидиэхэр аратых:

— ИофшIэн зымыIэ граж-данхъу предпринимательхъу языгъэгъотыгъэхэм лэжъа-пIэ зэрамыIэм пае аратырэ пособие анахь иным фэдэу 12;

— ИофшIэн зымыIэ граж-данхъу иунэе Иоф къызэлухыгъэхэм ыкIи ежъхэм афэдэу ИофшIэн зымыIэхэм лэжъапIэ языгъэгъоты-гъэхэм ИофшIэнIэ чIыпIэ хэгъахъоу къызэлухыгъэ пэпчэ телытагъэу ИофшIэн зымы-

Иэм пособие анахь инэу ра-тырэм фэдэу 12.

ЗэкIамагъэкIоужырэ пособие цыфым еты-гъэным фэшI ишы-кIэгъэ документхэр:

— ИофшIэн зымыIэ граж-данхэм ежъхэм яунэе лэ-жъапIэ къызэлухыгъэхэм адеIэгъэным ехыылIэгъэ къэралыгъо фэло-фашIэхэр афэгъэгъэгъэгъэнхэм ехы-лIэгъэ заявление-анкетэр е цыфхэм ИофшIэн ягъэгъо-тыгъэнымкIэ Гупчэм ило-фышIэ лэжъапIэ зымыIэхэм ежъхэм яунэе Иоф къызэлухы-гъэхэм адеIэгъэным ехы-лIэгъэ къэралыгъо фэло-фа-шIэхэр афэгъэгъэгъэгъэнхэм ехыылIэгъэ предложениеу кыфыхыгъэным тхыгъэ шIы-кIэм тетэу зэрэзэгъыгъэр;

— ИофшIэн зымыIэ граж-даныр предприниматель ИофшIэнIым, мэкъумэщышIэ (фермер) хъызмэтиланIэ зэхигъэным, ежъ ышъхъэ те-лытэгъэ Иофым зэрэфэ-хъазыр шIыкIэм ехыылIэгъэ заключениер;

— проектым (бизнес-пла-ным) финанс-экономическэ телъхъанIэу илэхэр;

— ИофшIэн зэгъэгъоты-гъэнымкIэ зэрэдалагъэхэм ехыылIэгъэ зэзэгъыныгъэр;

— юридическэ лицэр, шъхъэзэкIэо предпринимателыр е мэкъумэщышIэ (фермер) хъызмэтиланIэр къэралыгъом зэритхыгъэм ехыылIэгъэ свидетелствэм ыкIи юридическэ лицэр къэралыгъо реестрэ ЗыкIым е шъхъэзэкIэо предпринимателыр къэралыгъо реестрэ ЗыкIым зэрэхагъэуагъэ ехыылIэгъэ свидетелствэм якопиэхэр;

— зыгорэкIэ ежъ нэмыкI-хэм апашI ИофшIэнIэ чIыпIэ-хэр къызэлухыгъэхэмэ, лэ-жъапIэ зымыIэ цыфым къызэлухыгъэ ИофшIэнIэм лэжъапIэ зымыIэ нэмыкI цыфхэри зэрэIуигъэхъагъэ-хэр къэзыушыхъагырэ до-кументхэр.

Предприниматель ИофшIэнIым пыхъаштэу цыфым Iуагъэу адишыгъэр зыте-лытэгъэ пIалъэр мэээ 12-м нахь кIыхъэ хъун ылъэкIы-цтэп.

Iуагъэу адишыгъэр зэри-мыгъэгъэгъэхэм е зэри-фэшIуашэм диштэу зэримы-гъэгъэгъэхэм фэшI цыфым Урысые Федерацием изаконодательствэ тегъэпсы-кIыгъэу пшъэдэкIыжъ рагъэ-хын алъэкIыщт.

ИофшIэн зымыIэ цыфэу субсидиэхэр зэратыгъэм ахъшэр къызэкIыгъэкIоужын фае:

— зытемелытэгъэ лъэ-ныкыохэм мылькур апэлIу-гъэхъагъэу къызыхагъэцIэкIэ;

— зэзэгъыныгъэм ыгъэ-нэфэрэ пIалъэм (мэээ 12-м) къыкIоцI юридическэ лицэр цымыIэжъэ зашIыкIэ е шъхъэ-зэкIэо предпринимателым ИофшIэн зызэгъэгъэхэкIэ;

— ИофшIэн зымыIэ нэ-мыкI цыфхэм апае къызэ-лухыгъэ ИофшIэнIэ чIыпIэр мэээ 12-м нахь пасэу зызэ-фишIыжъкIэ.

ШЫБЗЫХЪУ Диан.

Яфитыныгъэхэр къаухъумэх

Сэкъатныгъэ зилэхэр ыкIи а купым хэхъэрэ сабийхэр социаль-нэу къэухъумэгъэнхэмкIэ законо-дательствэр зэрагъэцакIэрэм епхы-гъэ уплэкIунэу Адыгэ Республи-кэм и Прокуратурэ зехищэгъагъэм икIэуххэм зашIтегушыIэгъэхэ зэ-хэсыгъо чъэпыогъум и 25-м шы-лагъ.

Иофтхъабзэм хэлэжъагъэх рес-публикэ прокуратурэм иколлегии ипашэу, АР-м и Прокурор иIэнатIэ зыгъэгъэгъэрэ Сергей Губиныр, Урысые Федерацием социальнэ страхованиемкIэ и Фонд и Адыгэ республикэ Къутамэ ипашэу Ла-фышъ Мыхъамэд, цыфхэм ИофшIэнIэ чIыпIэхэр ягъэгъотыгъэ-нымкIэ къэралыгъо къулыкIым и ГъэорышланIэ ипашэу Галина Цы-ганковар, прокуратурэм и Иофы-шIэхэр.

Адыгэ Республикэм ИофшIэнIым-кIэ ыкIи социальнэ хэхъоныгъэм-кIэ и Министерствэ къызэриты-гъэмкIэ, сэкъатныгъэ зилэ нэбгы-рэ 37598-рз республикэм щэпсэу, ахэм ащыщэу нэбгырэ 1372-р кIэ-лэцIыкIух, зэо эфэшъхъафхэм сэ-къатныгъэ ахэзыхыгъэхэм япчъа-гъэ нэбгырэ 1689-рз мэхъу.

Мы купым хахъэхэрэм медицинэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ фе-деральнэ законодательствэм кы-зэрэдилытэу, АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министе-рствэ сэкъатныгъэ зилэхэм икIоу ахъщэ IэпыIэгъур зэралэкимыгъа-хъэрэ прокуратурэм и ИофышIэхэм хэуконыгъэу кыхагъэщыгъ. Сэ-къатныгъэ зилэхэм социальнэ Iэ-

пыIэгъу ягъэгъотыгъэнымкIэ му-ниципальнэ бюджетым ащ фэдэ мылькыу къыдыхэлъытагъэп.

ЧыпIэ зыгъэлорышIэжыкIэ ор-ганхэм, унэе учреждениехэм, орга-низациехэм ыкIи социальнэ ин-фраструктурэм яобъектхэм сэкъа-тныгъэ зилэхэр зи пэрыохъу къафэ-мыхъоу якIолIэнхэмкIэ амалхэр щылэхэп. Ащ нэмыкIэу, законода-тельствэм кызырэдилытэу, сэкъа-тхэм ямашинэхэр зыщагъэуцущт чыпIэ хэхыгъэ къафагъэнафэрэп.

Джаш фэдэу сэкъатныгъэ зилэ-хэм медицинэ IэпыIэгъу ягъэгъо-тыгъэнымкIэ, къэбарым щыгъэ-гъозэгъэнхэмкIэ яфитыныгъэхэр аукох. Сэкъатныгъэ зилэхэм къэ-ралыгъо социальнэ IэпыIэгъу яты-гъэнымкIэ законным кызырэди-ллытэу, санаториэхэм кIонхэу пу-тевкхэр ятыгъэнхэмкIэ социальнэ страхованием иорганхэм хэуко-ныгъэхэр ашыгъэхэу кыхагъэщы-гъэх.

Къэлэ ыкIи район прокурорхэм уплэкIунэу ашIыгъэхэм язэфэ-хысыжъхэм кызыррагъэлэгъуа-гъэмкIэ, законыр гъоугогъу 34-рз аукуагъэу агъэунэфыгъ, пэшэ Iэ-натIэ зылыгъ нэбгырэ 15-мэ дис-циплинарнэ пшъэдэкIыжъ аты-ралъхъагъ, зы пащэ иIэнатIэ Iуа-гъэкIыгъ. ЗэкIэмкIи уголовнэ Ио-фи 7 къызэлухыгъ, сэкъатныгъэ зилэхэм ыкIи а купым хэхъэрэ са-бийхэм ясоциальнэ фитыныгъэ-хэр къэухъумэгъэнхэмкIэ лъэлэу тхылыи 128-рз хыкукуым фагъэ-хыгъ.

КИАРЭ Фатим.

Адыгэ къэралыгъо университетым ипрофессор гъэшлуагъэу щытыгъ

Дунаим щыхъурэ къэбарэу телевизорымкIэ къатыхэрэм узьплъыкIэ, узьдэлукIэ, угу агъэузы. Быслъымэн хэгъэу Ливием ипэцгъэ Муаммар Каддафи зэрауклыгъэр къыкIалотыкIыжъызэ мы мафэхэм къагъэлъагъо. Лышхъэр псаоу зыщэлэм, зэрэхъу хабзэу, лыкIо зэфэшхъафыбэ ыджэбэ кIощтыгъ. Адыгэ Республикэм икIыгъэ лыкIохэри Ливием кIохэу, Муаммар Каддафи ригъэ-благъэхэу кыхэкIыгъ. ЛыкIо купым хэтэгъэхэм ащыщхэм залудгъэкIагъ, Каддафи фэгъэхъыгъэ ягукъэкIыжхэр къадгъэлотагъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым иректорэу, профессорэу Хъунэго Рэщид:

— Адыгеим икIи Ливием лыкIо купэу кIогагъэм сэри сыхэфэнэу синасып кыхыгъагъ. Муаммар Каддафи зылуагъагъэм ашIоигъоу нэмыкI къэралыгъомэ къарыкIыгъэхэу Ливием а лъэхъаным щылагъэр бэ, ау ахэм апэ тыримыгъэшъыгъэмэ, ауж тыкыригъэнагъэп, къытфигъэса-кыгъэх. Адыгэ быракыгъэр шлу-хъафтынэу фыздэтцагъэти зетэ-тым, лъэгонджэмышхъэкIэ къэ-тIыси ебзугъ, шхъэкIэфныгъэ-шхо къытфигъагъ.

Апэрэу тызэкIом Каддафи къытфигъагъэ кIэлакIэу, дзэм хэтэу лъэпкъым пашэ зыфэхъум, американцэхэр бомбэкIэ иунэ къеохы зэрэзыхагъэуагъэр, икIалэи зэрэхъодэгъагъэр. Адыгеим лыкIоу икIыгъэхэм ащыщ горэм риложыгъагъ «Адыгеим унэ щыуиэкIэ лъыгъэ, укIакомэ одгъэгъотын» ылуи. А гушыгъэхэр лъэшэу игуапэ хъугъагъэх.

Муаммар Каддафи, сэ сызэрэхэлъагъэмкIэ, лIы губзыгъэу, Iушэу щытыгъ, лъэпкъ зэфэшхъафхэр зэригъэзэгъыштыгъэх. Зы къэралыгъо горэм ихабзэ дэгъуми, дахэми, щысэтэхыпIэу кIэпштэн хъумэ, уилъэпкъ игупшысакIэ, икультура адиштэнэу ар бгъэпсышун фае. Муаммар ар къыдэхъуштыгъ. Илэпкъ, ихэгъэу афэгумэкIырэ цыфыгъ.

Студентхэу Ливием къыкIы-хэрэр тиуниверситет зэрэщедгъэ-джэштхэм, тэри арапыбзэр зэрэ-здгъэшIэштым япхыгъэу зауэрэ тылуиэнэу хъугъагъэ Каддафи.

2006-рэ илээсым аужырэу Ливием тызэкIом «Адыгэ къэралыгъо университетым ипрофессор гъэшлуагъ» зыфиорэ цIэр фэдгъэ-шъошэгъагъ ыкIи дипломыр еттыжыгъагъ.

Хъукъоныгъэ зымышIырэ цыф шылэп, ау а лIым ащ фэдэ кIэу фэхъунэу тэфэщтыгъэп. Быслъымэн диныр зылжыгъэр цыфхэр хъадэм елзэпэкIаохэу зызэрагъэпсыгъэр зыпарэкIи къезгъэкIурэп. Сэ сишIошылкIэ, Каддафи тарихым кыхэнэ-жыштыгъэ ащыщ.

КъокIыпIэм щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэ и Къэралыгъо музей икIу-тамэу Мыекъуапэ дэтум идиректор игуадзэу Пэнэшэу Руслан:

— ЛыкIо купым сыхэтэу Ливием сыкIонэу хъугъагъэ. Хэгъэ-гур американцэхэм «къадзыхъа-гъэу», эмбарго рашIылагъэу щы-тыгъэти, апэ Малегъэ тынэси, етIанэ самолет цыкIулкIэ Ливием ты-быбыгъагъ. ТыкызекIым тинэ-плъэгъу къыридзагъэхэр бгъэшIэ-гъонэу щытыгъ: пшэхъолъэ чIы-гум чыгъ зэфэшхъафхэр, палы-мэ дахэхэр хъоуе кышхэкIы. Аэропортым Советскэ Союзым къыдигъэкIыштыгъэ самолет зэфэшхъафхэр зэготэу тызыгъэх. Нэужым Каддафи тызэрэщигъэ-гъозагъэмкIэ, самолетхэр бгъэцэ-кIэжыкIы фаеу щытыгъэх, ау ахэплъхъащт пкъыгъохэр Урысы-ем къаришхъуштыгъэп. Америкэм хабзэ къыдигъэкIыгъагъ Ливием зи къипшын е ипшэн уфимыгъ.

ЛыкIо купэу Муаммар Каддафи IулкIэхэм ашIоигъоу Ливием къакоштыгъэр багъэ. Ахэр

тхымафэрэ чэзыум ежэхэу кы-хэкIыштыгъ, ау тэ апэ тыри-гъэшIи зыкытIуигъэкIэгъагъ, шхъэкIэфныгъэ къытфигъагъ. Каддафи американцэхэр зэрэп-хъуштыгъэхэм, зэрэщыгъэхэм кыхэкIэу чIыпIэу зэлукIэгъухэр зышхыштыгъэр зэблихъу зыпы-тыштыгъ. Ливием икIэлэ шхъа-Iэу Триполи ипчэгъухэм ащыщ, шагур бетон чэушхэкIэ къэшIы-хъагъэу, ыкIошылкIэ гъучIыч па-нэхэр Iулэу тыдашагъ ыкIи цэ-тырышхоу щыгъэуцугъэм тыра-гъэблэгъагъ. Апэрэ чIыпIэхэм та-гъэтIысыгъ, хэгъэу Iофхэм яхы-лагъэу Муаммар къытфигъагъ. Чыдагъи, дышIы, тыжыны ячIы-гъухэм ахэлэ шхъае, ахэр кы-зэрэчIэпштыгъ, кызырэчIэпштыгъ псэуалъэхэр американцэхэм нэ-мыкI хэгъэуцугъэм мыщ къыра-гъащэщтыгъэп.

Ауштыгъу щыт нахъ мышIэми, къэралыгъор адрэ африканскэ хэгъэуцугъэм зыкIи афэдэп. Тхымы-кIэхэри, лъэлуагъэхэри ипIагъо-хэрэп, ягъогухэр, яунэхэр дэгъух. ЗэрэхъурэмкIэ, Каддафи илэпкъ, ихэгъэу афэгумэкIыштыгъ, ах-шэу кышхэкIохэр зыкыуиула-шъоу е ритэкъухъу щытыгъэп. НыбжыкIэхэм гъэсэныгъэ зэра-гъэгъотынэу амалхэр аритышты-гъэх, ащ пае Урысыем кыгъа-коштыгъэх. ИцIыфхэм ящылэ-кIэ-псэукIэ зэрэпIыплъэрэр, зэрэфэсакыгъэр кыхэщыштыгъ.

Муаммар ыгу хэкIэу кыхи-гъэщыгъагъ Урысыемрэ Ливием-рэ язэфыштыгъэхэр кызырэрэ-щыкыуагъэхэр, Европэ къэралы-гъомэ афэдэу, Америкэм кыло-рэм зэрэблэмыкIыжыгъэр. Уры-сыемрэ Ливиемрэ зэгорэм зэзэ-гъыныгъэ зыдашIыгъагъ мэшоку гъогу Триполи икIэу, хэгъэуцугъэм

игъунапкъэ нэсэу шашIынэу, ау ари афэгъэцэкIэжыштыгъэп.

Каддафи ицIыф гъэпсыкIэ зэфагъэ хэлъэу, ыIорэмрэ ышIэ-рэмрэ зэтефэу щытыгъ. Лъэпкъ зэфэшхъафхэу щыпсэухэрэм язэфыштыгъэхэр зымы зэрым-укъоштыгъэм лъыплъэщтыгъ, вах-хабизмэм инэшанэхэр зыхылъа-гъорэр псынIэу «ригъэпсыхы-штыгъ», диныр аригъэушIоркы-штыгъэп.

Адыгэмэ къатекIыгъэхэу мам-люкIэ заджэщтыгъэхэу, Египет тетыгъо щызылыгъыгъэхэр кы-зырафыжыгъэхэм Ливием кыкIу-жыгъагъэх. Ахэр зэрэщыпсэухэ-рэм щыгъэуагъэу кыкIэжыгъэ Каддафи. ЗэлукIэгъум кыкIолIэгъа-гъэмэ ащыщ горэм Iапэ фишIи, «мыш адыгэ (черкес), араб лите-ратурэм гъэхъэгъэшхохэр ши-шыгъэх» ылуи къахигъэщыгъагъ.

Муаммар Каддафи Адыгеим къэкIонэу фэягъ, ау ихэгъэу кыкIын амал илагъэп, къадзы-хъагъэу, къешакIохэу щытыгъ. МурадшIоу, гухэлъышIоу ила-гъэр бэ, ау ахэр кыдагъэхъу-гъэп... Нэужым кышхышIыжы-гъэр сыхъэкIи, сыгукIи къэс-штэн слъэкIырэп, кызыгурыло-рэп. Ыпсэ ихэгъэгурэ илэпкъырэ афитыгъ.

Гъунэ иIэба?

«Ливием тэ къытпэчыжэ, сыда Муаммар Каддафи кызырэрэ-хэ-тыр, илофи тызкIыгъэгумэкIын фаер?» пIон плъэкIыштыгъ. Ау дуна-им жыалымыгъэу кызырэхъэрэр зызэфэпхысыжыкIэ, а тхымы-кIагъор кызырэхъулагъэмэ угу афэмыузынэу хъурэп. Кадрэу къагъэлъагъохэрэм узьплъыкIэ, шхъащышхор къагъэтэджы, зэм плыгъ-стырым, зэм чыIэшхом ухадзэ. Ахэр зэхэмышIэнхэ хъумэ удэгун ыкIи унэшун фае.

Жыалымыгъэр зезыхъэхэрэр хэтIи шъэфэп — американцэхэр арых. Ахэм къотэгъу кызыфа-шIых НАТО-м хэхъэрэ нэмышхэр, французхэр ыкIи нэмыкIхэр. Шынагъо къафихыштыгъ, терро-ризмэр арылэу аIозэ ушхъагъу зэфэшхъафхэр къагъотых ыкIи быслъымэн хэгъэгъухэм арэбанэх.

Американцэхэм анаIэ зыты-радзэгъэ хэгъэгум «зэщыхъон» Iофхэр щызэрэхъэхэу кырагъа-

жэ, бырсырхэр кырагъэагъэх, етIанэ а къэралыгъом имыхъэ-хэмэ мыхъуштыгъэу алъыгъэш, ащ ецуахъо, нэмыкIырэ кыIуакIэ язекIуакIэмэ афэгъотышхурэп.

Муаммар Каддафи ежыри, ихэгъэгъуи, тхымыкIагъоу къа-хъулагъэм угу къагъэкIыжы Ирак иIэшхъэтетыгъэу Саддам Хусейн американцэхэм рашIа-гъэр. Чыдагъэр (нефтыр) зыдэ-шыIэ пстэуми яIоф илэу кыра-гъэкIы ахэм. Ащ фэдэ хэгъэгъу-хэм Iэшхъэтетыгъэу яIэхэр, амери-канцэхэм агу римыхъы зыхъу-кIэ, тырадзых, демократиер афа-хъэу аIозэ, ежымэ цыхъэ зыфа-шIырэ «яцIыфхэр» гъэлорышIа-пIэм Iуагъэуагъ.

Югославие, Афганистан, Ирак, Вьетнам, Ливие — зэкIэ-ри кыплъытжыкIын плъэкIыштыгъ, американцэхэр зэрэхъагъэмрэ зао зышашIыгъэмрэ.

Заом тхымыкIагъоу, лыуэу, гууэу кызыдихыгъэр зыфэдэр икIу фэдизэу зэхашIэрэп ежэ американцэхэм. Сыда зыпIокIэ дэхэр Америкэм екIыхъэш, зы-горэм ихэгъэгъу макIох, щэзаох, лыгъ шагъачэ, а лъыгъачэм са-бийхэри нэжэ-Iужьхэри, зэхэдз ышIырэп, хэкIуадэх. Америкэм чIэнагъэу ышIырэр идзэкIолIэу заом Iутхэм ащыщхэр ары ныIэп. Америкэм ицIыфхэр рэхъатэу мэголъыжыкIы, рэхъатэу къэтэ-джыжыкIы, омакIы зэхыхэрэп, яунэхэри кызырэхъагъэр...

Ионыгъом и 11-м ежымэ къа-хъулагъагъэм гушхысэу хари-гъэхыгъэр макIэн фае, уцужыны-хэ алъэкIырэп. Дунаим тыдэки-тетыгъор зэрэшауыгъыштыгъ буж-иты.

Муаммар Каддафи илэпкъы-рэ ихэгъэгъурэ афишIагъэр ма-кIэп. ИшIошIхэр, иеплъыкIэхэр, игупшысакIэ нэмыкIхэм кыда-лыгъэу ригъэсэгъагъэх. Ар джы-щылъэжэп, ау псынIэу ащыгъу-пшэжыштыгъэ ащыщэп.

ЕтIани тыгу хэкIырэмэ ащы-щыр Урысые хэгъэгъоу тызыщы-псэурэр икIу фэдизэу кызырэ-рамыдзэжыгъэр ары. Тигъунап-кIэхэм нахъ къагъэлъэу зэпытых-натовцэхэр...

«Хъуштыгъ зыхъухэрэм бжым ашыжыгъэр» — аIо, ау хъунэу къэтыр джыри бэ. Хэтэ лIы-шхъэу е хэгъэгъоу чэзыур джы-зынэсыштыгъ??? Жыалымыгъэм гъунэ иIэжыгъ?

ХЪАРЭХЪУ Мурат.

ИНВЕСТИЦИЕХЭР

Адыгэ Республикэм псэолъэ-шIынымкIэ, транспортнымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хызмэтхэмкIэ и Министерствэ кызырэщытIуагъэмкIэ, псэолъэ-шIыным шагъэфедэрэ материал-хэм якыдэгъэкIынкIэ гугъэпIэ-шхохэр кызытыгъэхэр инвестици-оннэ проектиплэу 2019-рэ илээ-сым ехъулэу кIочIагъэхэр кызы-тыштыгъэм ягъэцэкIэжыкIэ IофшIэ-пIэ чIыпIэ 800 кызылуахыштыгъэ агъэнафэ. Непэ ехъулэу проек-хэм ателыгъэгъэ сомэ миллион 400 аIэ кырагъэхъагъ. Сыд фэдэ объектхэ а проектхэм атэгъэ-псыкIыгъэу ашыштыгъэр, атIуп-шыштыгъэр?

Мыекъопэ районымкIэ посел-кэу Каменноостскэм псэолъэ-

Хэхъоныгъагъэхэм афэкIо

пхэхэр кызышашIыштыгъэ про-мышленнэ комплексышхо ша-гъэпсыштыгъ. Ащ ишIын сомэ мил-лиарди 4,5-рэ пэлухъащт. Посел-кэу Тульскэм псэолъэшIыным ша-гъэфедэрэ гипсыр кызышашIы-штыгъэ заводэу шагъэуцугъытм инвестициехэу сомэ миллион 140-рэ хэгъэхъащт. Теуцожь рай-онымкIэ къуаджэу Пэнэжыкыуае ша-гъэуцугъыт чырбышгъэжэе за-водым ипроект инвестициехэу сомэ миллион 341-м телытагъ. Станицэу Ханскэм мыжыгъэгъу-шкыой заводэу шагъэпсыштыгъ сомэ миллион 200 пэлуагъэхъащт. ЫпшэжыкIэ кызырэрэщытIуагъэу, а объектхэм 2019-рэ илээсым ехъу-лэу продукцием икыдэгъэкIынкIэ ашырагъэжыштыгъ.

ПсэолъэшIыным шагъэфедэрэ

материалхэр зыхэпшIыкIын плъэ-кIыштыгъэр республикэм хъоуе зэ-ригъотэщтыгъ кыпкырыкIэхэ-зэ, псэолъэшIи индустрием ылэ-ныкIохэ джыри инвестиционнэ проект зауэ аIэ кызырэрэагъэ-хъащтыгъ илофыгъохэр министр-ствэм щызэрэхъэх. Ахэм ащы-щых миллион 10-м кышыбула-гъэу миллион 20-м нэсэу чыр-быш кызышIыштыгъ заводхэу Теу-цожь ыкIи Красногвардейскэ районхэм ашагъэуцугъытхэр, Кош-хъэблэ ыкIи Красногвардейскэ районхэм мыгъучIыпIыгъ ма-териалхэм ахэшыкIыгъэ псэо-лъапхэхэу кубометр мин 500-м нэсэу кызышIыштыгъ предприятие-хэу ашагъэпсыштыгъэр, джаш фэ-дэу Шэуджэн районым а матери-ал лъэпкъ дэдэу кубометр мин

700-м нэсэу кыдэзыгъэкIыштыгъ предприятиеу кышызэлуахы-штыгъ. Ахэм анэмыкIэу, Шэуджэн районым ит къутыгъу Черныш-овым пэмычыжыгъэу шагъэпсыштыгъ заводым чырбышхэр санфаянсрэ кышыдагъэкIыштыгъэу гухэлъхэм кыдалыгъэ.

Мы лъэхъаным Адыгеим ипсэо-лъэшIи индустрием ыкIи псэолъа-пхэхэр кызышIыштыгъ промышле-нэ предприятиехэм хэхъоныгъа-кIэхэр ашыгъэу аублагъ. Илээ-ныкIо пчъагъэхэм кызырэрэ-лэзгъагъэмкIэ, ыпэрэ илээсны-къом елытыгъэмэ, мыгъучIып-цIыгъ материалхэм ахэшыкIыгъэ продукциеу кыдагъэкIыгъэр проценти 6,6-кIэ нахыбэ хъугъэ. Джаш фэдэу псэолъэшIыным ша-гъэфедэрэ гипсэу къашыгъэр

процент 13,7-кIэ, бетонэу Iуагъэ-кIыгъэр проценти 7,5-кIэ, ас-фальтобетоныр тонн мин 33,1-кIэ ыпэрэ илээсым кыдагъэкIыгъэм нахыбэ.

ЗыцIэ къетIогъэ инвестиционнэ проектхэр мылкъушхохэм зэрэте-лэытагъэхэм ыкIи IофшIэнхэр бэдэдэ зэрэхъухэрэм ялытыгъэу, объектхэм ягъэпсыни пIэлъэ чы-жэжIагъэм ателытагъ. Арэу шыгъ-ми, ахэр затIупшхэкIэ IофшIэпIэ чIыпIагъэхэм зэрэхъагъэхэм ды-кIыгъоу бюджетым илэзэгIэпIэ зэ-фэшхъафхэм якыкIуагъэхэм хэхъоныгъэшIухэр афэхъуштыгъ. Ащ кыкIырэр хэти кыгурылоу кытылошIы: лэжыапкIэм хэ-хъоштыгъ, социальнэ объектхэр на-хыбэу республикэм шагъэпсы-штыгъ, Адыгеир нахъ дахэ, нахъ зэтэгъэпсыхъагъэ хъуштыгъ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

УГСЭН ЦЫФЫМРЭ IOФШIЭНЫМРЭ УГСЭН

Статистикэм кыыгъэлаагъорэр

Тызхэт 2011-рэ илъэсым ишылэ — Ионыгъо мазэхэм къаклоцI лэжъапIэ къэгъотыгъэнымкIэ делэхэ е консултации IэпыIэгъу раты зышIоигъохэу цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо къулыкъу иорганхэм нэбгырэ 33265-рэ къылоллагъ. А шIоигъоныгъэр ялэу гъэрэкло джащ фэдэ иплалтэ ехьулэу тиорганхэм закыфэзыгъэгъагъэхэм а пчъагъэр нахь макI, ипроцент 85,9-м шIокIыгъэп. IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху нэбгырэ 12848-рэ учетым хагъэуцагъэх. Ахэм ащыщхуэ нэбгырэ 4800-р рабочых, 2491-р къулыкъушIэх. ЫпэкIэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху нэбгырэ 5557-рэ хуштыгъэх. Куп-купэу зэхуушхьафыхIынкIэ хуэм, нэбгырэ 6767-р бзылыфыхгъэх, 6081-р хуульфыгъэх, зыныбжы илъэс 14—29-м шIомыкIыгъэхэр нэбгырэ 7140-рэ. IOфшIэн зымыIэ статус зыфагъэуцугъэхэр нэбгырэ 7998-рэ мэхуэ. А пчъагъэр гъэрэкло имыгъотыгъу IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху нэбгырэ 76,7-м шIокIыгъэп.

Къэралыгъо фэло-фашIэхэр зыфагъэцакIэ зышIоигъохэу тиорганхэм закыфэзыгъэгъагъэхэм ащыщхуэ IOфшIэн

зымыIэ нэбгырэ 7998-м пособие афагъэуцугъ. Нахь пасуэ пенсие кIогъэным ехьылIэгъэ фитыныгъэу законом къаритырэ нэбгырэ 66-м къызыфагъэгъагъ. Джащ фэдэу хэгъэунэфыкIыгъэн фае цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ къулыкъу иорганхэм сэнэхъат зэгъэгъотыгъэным фэшI еджакло агъэклогъэ нэбгырэ 1907-м еджэфэхэкIэ стипендиэ зэраратыгъэр.

2011-рэ илъэсым ичъэпыогъу и 1-м ехьулэу къэралыгъо фэло-фашIэхэр афагъэцакIэх ашIоигъоу республикэм щыпсэхуэр нэбгырэ 4164-рэ IOфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ къулыкъу иорганхэм къаололагъ. А пчъагъэр гъэрэкло джащ фэдэу иплалтэ ехьулэу къаололIэгъэхэм япроцент 80,7-м шIокIыгъэп. А пчъагъэм щыщхуэ нэбгырэ 3519-м лэжъапIэ зэрымIэм телыгъэгъэ пособие афагъэуцугъ.

ЗэкIэмкIа республикэм Ионыгъом иикIыгъом ехьулэу IOфшIэн зымыIэу щатхыгъэр нэбгырэ 3880-рэ мэхуэ. Ахэр куп-купэу зэхуушхьафыхIынкIэ хуэм, нэбгырэ 2259-р бзылыфыхгъэх, 1621-р хуульфыгъэх; нэбгырэ 1461-р къэлэ псэулIэхэм, нэбгырэ 2419-р къоджэ псэулIэхэм ялыкIох; нэбгырэ 1088-р илъэс 16 — 29-рэ зыныбжы купым щыщых;

нэбгырэ 482-р сэкъатныгъэ зилэ цыфых. БлэкIыгъэ илъэсым имэзигъу елыгыгъэмэ, IOфшIэн лыхьхуэхэрэм ащыщхуэ апшъэрэ ыкIа гурыт профессиональнэ гъэсэныгъэ зилэхэм япчъагъэ проценти 2,2-кIэ нахьыбэ хуыгъэх ыкIа нэбгырэ 1790-м нэсыгъэх. УблэпIэ профессиональнэ гъэсэныгъэр гурыт гъэсэныгъэ икыу зилэхэм япчъагъэ тIэкIукIэ нахь макIэ хуыгъэ.

ХэгъэунэфыкIыгъэн фае IOфшIэн зымыIэхуэ атхыхэрэм япчъагъэ илъэсым икыыхагъум ехьулэу проценти 2,2-рэ хуштыгъэхэмэ, Ионыгъом и 1-м ехьулэу пчъагъэр процент 1,8-м нэсэу зыщырэIыхыгъэр. Арэу щытми, республикэм икыалэхэмрэ ирайонхэмрэ IOфшIэнымкIэ ябэдзэршIыпIэ къыныгъоу илэхэр зэфэдэу гъэпсыгъэх пIон плэкIышIтэп. IOфшIэн зымыIэхэм япчъагъэ зыщынахьыбэхэм ащыщых Шэуджэн районыр — проценти 3,4-рэ, Адыгэкъалэ — проценти 3,1-рэ, Кошхьэблэ районыр — проценти 3,1-рэ. IOфшIэн зымыIэхэр зэкIэми анахь макIэу ащатхыгъэх Тэхьутэмкыое районым — 1 процент, къалэу Мыекъуапэ — процент 1,2-рэ.

Илъэсым пыхьIыгъэ мэзигъум къыклоцI цыфхэм IOфшIэн язытырэ организации 831-м вакансиехэмкIэ банкым лэжъэпIэ чыпIэ 19184-рэ къырагъэхьагъ. Гъэрэкло а пчъагъэр 20145-м нэсыщтыгъ.

Вакансиехэм япроцент 85,8-р рабочэ сэнэхъатхэм ателытагъэх. Лэжъакохэр егъэблэгъэгъэнхэм ехьылIэгъэ заявкэхэр нахьыбэу къэзытыгъэхэр обрабатывающэ производствэм, гъэсэныгъэм, къэралыгъо гъэлорышIэным, псэолъэшIыным, сатыум, мэкъумэщ производствэм апылхэр арых.

2011-рэ илъэсым ичъэпыогъу и 1-м ехьулэу вакансиехэмкIэ республикэ банкым IOфшIэпIэ чыпIэ 5327-рэ илгыгъ. А пчъагъэм щыщхуэ 4496-р рабочэ сэнэхъатхэм ателытагъэх. Къэ-логъэн фае вакансие 4026-м лэжъапIэу апылтыр республикэм узэрэпсэун плэкIышIт ахьщэ анахь макIэу щагъэ-нэфагъэм зэрэнахьыбэр.

Чъэпыогъум и 1-м ехьулэу гурытымкIэ зы IOфшIэпIэ чыпIэм пае зэнэкъокъухэрэм япчъагъэ зы нэбгырэм шIокIыштыгъэп. Мы IOфыр нахь къинэу зыщыгъэпсыгъэхэм ащыщыгъэх Кошхьэблэ районыр — нэбгыри 4 ыкIа Адыгэкъалэ — нэбгыришIэ Iэпэ-цып.

ЕУТЫХ Аскэр.

Цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ къулыкъум и ГъэлорышIапIэ экономикэ IOфшIэнымкIэ ыкIа IOфшIэнымкIэ бэдзэршIыпIэм изытет зэхэ-фыгъэнымкIэ иотдел иведушэ специалист-эксперт.

Теубытагъэ къызыхэбгъафэмэ...

IOфшIэни ахьши уимыIэу ошIэдэмышIэу укъэнэн ытэкIышIт. Ау угу бгъэкIоды, хэкIыпIэ горэ щымыIэу къызышIобгъэшIы хушIтэп. ПшIэхэнэп унэ бизнесым уныхъэ пшIоигъоу угу зэрилгыгъэм игъэцкIэжыны ар ублапIэ фэхьункIа.

Ахьщэ уимыIэми, банкми чIыфэ къыуитыным ушыгъыны умылэкIышIтми, пшIэхэкIэ узылышIышIт IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху нэбгырэ 391-м къызылэуахыгъэх. Ащи изакъоп. ЫпэкIэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Программэм ыгъэнэфэрэ IOфыгъо-хэм сомэ 58800-рэ хуэрэ финанс IэпыIэгъу къаыпхыным иамалхэр къа-

тых. Ащ имызакъоу, иунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху нэбгырэ 391-м къызылэуахыгъэх. Ащи изакъоп. ЫпэкIэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэным фэлэжъэрэ Гупчэу Шэуджэн районым щызэхэшагъэр IэпыIэгъу афэхуэу, а Программэм тегъэпсыкIыгъэу 2009—2011-рэ илъэсхэм яунэ лэжъапIэхэр нэбгырэ 391-м къызылэуахыгъэх. Ащи изакъоп. ЫпэкIэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Программэм ыгъэнэфэрэ IOфыгъо-хэм сомэ 58800-рэ хуэрэ финанс IэпыIэгъу къаыпхыным иамалхэр къа-

Яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху нэбгырэ 391-м къызылэуахыгъэх. Ащи изакъоп. ЫпэкIэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэным фэлэжъэрэ Гупчэу Шэуджэн районым щызэхэшагъэр IэпыIэгъу афэхуэу, а Программэм тегъэпсыкIыгъэу 2009—2011-рэ илъэсхэм яунэ лэжъапIэхэр нэбгырэ 391-м къызылэуахыгъэх. Ащи изакъоп. ЫпэкIэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Программэм ыгъэнэфэрэ IOфыгъо-хэм сомэ 58800-рэ хуэрэ финанс IэпыIэгъу къаыпхыным иамалхэр къа-

ИлъэситIурэ ныкьорэм къыклоцI бизнес-планхэр зэхэгъэуцогъэнхэмкIэ IэпыIэгъу къафэхуыным ыкIа предприниматель IOфшIэныр къызылэуахыгъэным епхыгъэ консултацияхэр адэшIыгъэнхэм пае IOфшIэн зымыIэ нэбгыри 150-рэ фэдиэ Фондым агъэклауагъ.

ЫпэкIэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ Гупчэм консултацияхэр аритыгъэхэм, субсидиэхэм щылэкIакIэ ебгъэжъэным пае яшIогъэшхо къэкIо», — ело шхьхэ-зэкъо предпринимателэу, парикмахерэу ШэоцIыкIу Светланэ.

«А IOфыгъохэм лэжъэу яшIогъэшхо къэкIо! Къэралыгъом ахьщэ IэпыIэгъу къызэритырэ мэхъанэшхо иI. Унэ предприниматель IOфшIэным уныхъаным, ащ мылтыку хэлпхъаным фэшI ахьщэ зэзыгъотылIэжъэу лэжъапIэ зымыIэхэм къахэкIырэр макIэ. АрышI, къэралыгъор къызыбделэхэр уж къэнэжъырэр пкIуачIэ етыгъэу IOфшIэныр ары нылэпI», — ело КФХ-м ипашэу Гъогъо Байзэт.

ЦЭЙ Казбек.

Цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ Гупчэу Шэуджэн районым щызэхэшагъэм идиректор.

Къин къызыфэхурэ купхэм аделэгъэныр

IOфшIэн зымыIэхэм япчъагъэ нахьыбэ ыкIа экономикэм ихъэоныгъэхэр нахь макIэ зыщыщхуэр лэжъаным зыщылэжъэщтыр къэгъотыгъуае къызыщыщхуэр купхэм IэпыIэгъу афэхуыгъэныр бэкIэ нахь къинэу щыт. Урысые Федерацием и Законэу «Урысые Федерацием цыфхэм IOфшIэн щягъэгъотыгъэным ехьылIагъ» зыфиорэм ия 5-рэ статья егъэнафэ лэжъапIэ къэгъотыгъэныр къин къызыщыщхуэр купхэм: сэкъатныгъэ зилэхэм; хьапсхэм къацIэкIыжыгъэхэм; зыныбжы илъэс 14-м къыщыублагъэу 18-м шIомыкIыгъэхэм; аныбжыкIэ пенсием екIолагъэхэм; шхьхэгъэзыпIэкIэ япсэупIэ зыжъыны фаеу хуыгъэхэм; дзэ къулыкъум къыхэкIыжыгъэхэм ыкIа ахэм яунагъохэм ащыщхэм; зизакъоу псэухэрэм ыкIа зыныбжы имыкыгъэхэ е кIэлабэ, сэкъатныгъэ зилэ лфыгъэхэр зыпIурэ ны-тыхэм; Чернобыль къыщыщхуыгъэхэ тхьамыкIагъом ыкIа нэмыкI авариехуэ

радиацие къэзытыгъэхэм ахэфагъэхэм; ублэпIэ ыкIа гурыт профессиональнэ еджаклохэр къэзыуахыгъэху зыныбжы илъэс 18-м къыщыублагъэу 20-м шIомыкIыгъэху апэрэу IOфшIэн лыхьхуэхэрэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэным ехьылIэгъэ IOфыгъохэр зехъэгъэнхэр.

Ахэм афэдэ купхэм IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Программэм ыгъэнэфэрэ IOфыгъо-хэм сомэ 58800-рэ хуэрэ финанс IэпыIэгъу къаыпхыным иамалхэр къа-

фэгъотыгъэным тегъэпсыкIыгъэ IOфыгъохэр зехъэгъэнхэмкIэ къэралыгъо политикэр гъэцэкIэхэр къэзыуахыгъэху зыныбжы илъэс 18-м къыщыублагъэу 20-м шIомыкIыгъэху апэрэу IOфшIэн лыхьхуэхэрэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэным ехьылIэгъэ IOфыгъохэр зехъэгъэнхэр.

Ахэм афэдэ купхэм IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху ежъхэм яунэ IOфшIэн зымыIэу ахьхуэху 4-м лэжъапIэ зымылгыттыгъэ нэбгыри 5-м IOфшIэн аратын алтэкIыгъ.

Программэм ыгъэнэфэрэ IOфыгъо-хэм сомэ 58800-рэ хуэрэ финанс IэпыIэгъу къаыпхыным иамалхэр къа-

гырэ 6000 къаололагъ. Ахэм ащыщхуэ нэбгырэ 3000-м лэжъапIэ къафагъотыгъ. А купым щыщхуэ нэбгыри 177-рэ обществэнэ IOфшIэнхэм ахагъэлэжъагъэх, федеральнэ бюджетым къытIупшырэ субвенциехэм къахэкIырэ ахьщэ IэпыIэгъу адыратыгъэ нэбгыри 5-м плэлэ гъэнэфагъэм телыгъэгъэ IOфшIэн къафагъотыгъ, нэбгырэ 208-рэ сэнэхъат зэрагъэгъотыным пае еджакло агъэклауагъ.

Цыфхэм IOфшIэн къафэгъотыгъэным фэлэжъэрэ органоу цыфхэм IOфшIэн язытыхэрэм ыкIа гражданхэм ателыгъэгъэ информационнэ IOфшIэныр чаныгъэ хэлэу зэхашэ. Къэбарзехъэ амалхэр къызыфагъэфедэхэу, рекламэхэр агъэхъазырых ыкIа телевидениемкIэ къатых, рекламэ буклетхэр ыкIа листовкэхэр къыдагъэкIых.

МИТРОФАНОВА Людмила.

Цыфхэм IOфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ республикэ къулыкъум и ГъэлорышIапIэ профориентациемкIэ, психологическэ IэпыIэгъумкIэ, профессиональнэ егъэджэнымкIэ ыкIа цыфхэм къэбархэр алыгъэIэсыгъэнхэмкIэ иотдел иведушэ специалист-эксперт.

Уджыху Кемалэ (цIетедзэу иIэр Аслъан, ары зкIэ зреджэ-хэрэр) Псэйтыху щыщ. Къызэ-рыхуахуагъэр унэгъо Iужбоу щытыгъ, нэгъырий хууштыгъэх. Кемалэ зэш-зэшпхуэхэм анахыжыгъ. Сабыйхэм анахыжым анахъ пшгъэдэкIыж ин иI, анахъ IофшIэныбэ телъ. Тымрэ нымрэ ауж адрэхэмкIэ щысэ-техыпIэр, нахыкIэхэм афэгумэкIэу унэм исыр ары.

Хэгъэгъу ззошхор зауыхыгъэм тефэу Кемалэ къэхъутъ. Уджыху-мэ а илъэсыр ягушIогъуитIоу щы-тыгъ: зыфэдэ къэмыхуагъэ ззош-хор ащ шаухыгъ, унагъоми са-бий къыхуахуагъ. Кемалэ ятэу Барычи 1941-рэ илъэсым мэ-къуогъу мазэм щыублагъэу 1944-рэ илъэсым мэкъуогъу мазэм нэс заом хэтыгъ. Медаль-ху «За боевые заслуги», «За по-беду над Германией» зыфило-хэрэр, нэмыкIэхэри къыратыгъа-гъэх.

Заор ауыхыгъ, ар гушIогъо-шхуагъ, ау хэгъэгур чIыплэ къин итыгъ: къалэхэр, заводхэр, фаб-рикэхэр зэхэкIутагъэх, промыш-ленносты, мэкъумэщ хъызмэ-тыр инэу зыщыкIутагъэх. А псэ-ур зыпкъ изыгъэуцожьырэмэ ащыщыгъэх зэшхэгъусэхуэ Уджыху Барычрэ Аминэтрэ. Губгъом, фермэм, хъамэм ащы-лажыбэщтыгъэх, ащ даклоу са-бийхэри апIуштыгъэх.

Кемалэ ыныбжэ зэкIум Псэй-тыку ублэплэ еджапIэм чIагъэ-хъагъ.

— Апэрэ кIэлэгъаджэу сиIагъэр ПшыунэлI Саныет Юсыф ыпхуэр арыгъэ, — ыгу къэкIыжы Кемалэ. — Саныет Шъхъащэфыжэ щыщ, ятэу Юсыф зэлашIэрэ тхаклоу ыкIи усаклоу МэщбэшIэ Исхъакъ ригъэджагъ.

Псэйтыху еджапIэм Iоф щызышIэщтыгъэ кIэлэгъа-джэхэм дахуэ Кемалэ къате-гушылэ. ЕджапIэм идиректо-рыгъэр Хъапигэ Нурыет. Ар Бжы-хъэкъоежым щыщыгъ, бзыль-фыгъэ чаныгъ, кIэлэгъэдждэ дэгъугъ, гукъаор игъонымсэу идунай зэрихъожьыгъэр ары.

Псэйтыху дэт еджапIэр Кема-лэ къызеухым, иеджэн Афыпсы-пэ еджапIэм щылыгъэкIотагъ. Ябгъонэрэ классыр къызызере-нэкIым, техникескэ училищым щеджагъ, ари къыухыгъ, чIы-дагъэр къычIэзыщырэ ыкIи зэ-зыгъэзэфэрэ оборудованиемкIэ слесарэу Iоф ышIэу ригъэхагъ. Джащ тэгъу чIыдэгъэ промыш-ленностым Iоф щызышIэрэ от-ряд горэм хэтэу лажэзэ, къу-лыкIум ащагъ. Темыр флотым къулыкIуэр къызыщехуым, Iоф зыщышIэщтыгъэм къыгъэзэ-жыгъ.

ШIэныгъэу иIэр сыдигъуи икIугъэкIэ кIалэм ылыгъагъэп, ышIэрэм зэрэхигъэхъоштым ре-нэу пылыгъ. Гурыт шIэныгъэ зэрымIэм инэу ыгъэгумэкIы-щтыгъ. ИкIыгъэ лIэшIэгъум ия 60-рэ илъэхэм Мыекъуапэ дэт гурыт еджапIэу Iоф ашIэзэ зы-щеджэхэрэм икIутамэхэр къуа-джэхэм адэт еджапIэхэм къащы-зэIуахыгъагъэх. Ахэм УКП-кIэ (зыщеджэхэрэ-консультациехэр къазашыратыхэрэ пункт) яджэ-щтыгъэх. Псэйтыху еджапIэми ащ фэдэ пункт къыщызэIуа-хыгъагъ, ащ Кемалэ чIахыи, дэгъу дэдэу къыухыгъ.

1972-рэ илъэсым совхозэу Хъахуэратэм ыцIэкIэ щытыгъэм Кемалэ Кубанскэ мэкъумэщ ин-ститутым агрономиемкIэ ифа-культет еджапIэ егъакIо, инсти-тутыр къызиухыкIэ, совхозэу Хъахуэратэм ыцIэкIэ щытыгъэм

илгъэсищэ щэлажэ. Комбайне-рым иIэпыIэгъоу, механикэу, комбайнерэу Iоф ешIэ. Iоф-шIэным икIулайныгъэхэр къызIэкIигъэхъанхэмкIэ инэу зишIуагъэ къекIыгъэр Мышгъэ Бэщыр ары. Бэщыр механизатор IэпIэсагъ, кIэлаклэу гъусэ къыфашыгъэр бэмэ афигъэсагъ, IофшIэкIэшIум игъогу техъа-нымкIэ IэпыIэгъу къыфэхуыгъ. Директорэу илъэс зэблэкIхэм ащыгъум совхозым иIагъэх Цухъо Аслъан, ХъэкIэко Асфар, Шъхъэлэхъо Шырахымтэ.

Институтыр къызеух нэуж,

Цыфым лэжъапкIэу къыраты-рэмкIэ унэ е нэмыкI псэуалгъэ ышIын ылыгъыштыгъэп. Уна-гъори ылыгъын фаеба? Кемалэ ылыгъухэрэр ыгу рыхышты-гъэпти, совхозым хэкIыжыгъ.

Северскэ районым (Красно-дар край) щыщ станицэу Дер-бенскэм IэпыIэгъу хъызмэтшIа-плэхэр итыгъэх — ахэр Красно-дар дэт заводхэм ягъэх. Ащ фэдэ хъызмэтшIаплэм тIэклурэ кIалэм Iоф щышIагъ, ау лэжъапкIэр мэкIагъэти, къыIуахыжыныу хуыгъагъэ. Всесоюзнэ научнэ-ушэтыплэ институтэу (ВНИИ)

Лэжъаки

Кемалэ совхозым иящэнэрэ от-деление гидротехникэу агъакIо, етIанэ отделением иагрономэу мэлажэ. Тыдэ агъакIоми, сьд IэнагIэ къыратымы, кIэлэ ныб-жыкIэр IофшIэным егугъу-щтыгъ. Ар къыдалтыги, совхо-зым ипашэхэм Кемалэ совхозым иящэнэрэ отделение иуправляющ ашыгъ. Управляющ кIалэр къы-зыхиубытэгъэгъэ илъэсыр къызырыкIоу щытыгъэп. Парти-ем и Краснодар крайком иапэ-рэ секретарэу С. Ф. Медуновым партием и ЦК гушыIэ ритыгъагъ 1980-рэ илъэсым Пшызэ шьо-лыр пынджэ тонн миллион кэ-ралыгъом ритынэу. Партием икрайком ипашэхэм гушыIэу атыгъэр агъэцэкIэжыын фэягъэ. Унашъо ашыгъагъ мэкъумэщ хъызмэтшIаплэ пэпчэ пынджэ гек-тар пчъагъэу ыпхырэм хигъэ-хъонэу. Отделениехэм, звенэхэм, колхоз-совхозхэм, районхэм пынджэ гектар пчъагъэу яIэр пхъашэу аулпэкIуштыгъ, Iоф-хэм арыкIорэр партием икрай-ком рахыллэжыштыгъ.

— Ящэнэрэ отделениеу уп-равляющэу сызигагъэм а илъэ-сым пынджэ гектар 1100-рэ ри-уыгъагъ, — къелуатэ Уджыху Кемалэ. — Ныбжыи ащ фэдэ къыхэкIыгъагъэп. ГушыIэ зы-тыгъэхэм агуаорэм фэдэу пын-джым иIухыжыгъом чIыопсыр лъэшэу къызылгъэхагъэ. Ошчы-хэм зэпыу яIагъэп, пынджэ чек-хэм псыр арытыгъ пынджым иIухыжыгъом. Пынджыр рау-ты зэхуми джащ фэдагъ, чекхэм арыхъанхэ зэрамылгъэкIы-рэм къыхэкIыкIэ, самолетхэмкIэ пынджыр апхыгъагъ. Псын-жыым хэтхэу лэжыгъэр Iуахы-жыгъагъ. Пынджлэжыхэм а илъэ-сым лIыхуахыгъыгъэ пшыпкъэ зэ-рахыгъагъ: зыфэдэ къэмыхуагъэ илъэс кыным совхозым иящэ-нэрэ отделение гектар пэпчэ цен-тнер 35-рэ къырихыгъагъ. Пшызэ шьолыр ипынджэ тонн миллион псэйтыхуэхэр тонн минишрэ ныкIорэкIэ хэлэжыгъагъэх.

Лэжъакихэм дэгъоу Iоф ашIэми, ящыIэкIэ-псэукIэ уезэгъынэу щытыгъэп: макIэ лэжъапкIэу къаратыштыгъэр. АщкIэ щыIэхэр къын къащы-хууштыгъэ, амалхэм яусэщы-гъэх. Помидор ыкIи нэмыкI хэтэрыкIхэр къагъэкIыхэти, Урысыем икIэлэ чыжыжэхэм ащ-цэщтыгъэх. Хабзэр ахэм ябэ-ныштыгъ, агъэщынэщтыгъэх, хэтэрыкIхэр атырахыштыгъ.

Уджыху Кемалэ хабзэм изекIуакIэ ыгу рыхыштыгъэп.

поселкэу Белозернэм (Красно-дар край) дэтым агроном-чылэп-хъэгэкIэу нэужым щылэжыагъ. Ны-тыхэм яшIоигъоныгъэ къы-дельгытэш, етIанэ пынджлэжэ совхозэу Хъахуэратэм ыцIэ зы-хырэм къэкIожыи, ящэнэрэ от-делением агрономэу Iохъэ. IэпIэсэныгъэшхо зыхэлэ кIэлэ ныбжыкIэм чIыпIабэ зэбли-хуыныр сыда къызэхыгъэр? ЗыIухъэрэ IофшIаплэр фэмы-гъэцэкIэщтыгъа, пашэхэм ямы-зэгъыштыгъа, лэжъапкIэу къы-ратырэм ымыгъэразэщтыгъа?

Апэрэ, урыщылэнуу ыкIи IэпыIэгъу горэхэр унагъом къыфэшIынхэу къыгъэхэрэ лэжъапкIэр икIуштыгъэп. ЯтIонэрэ, ежэ Кемалэ ыкIуачи, исэнауштыги щыушэтынхэу зыкIэлэлурэ чIыгу Iахъ къы-ратыштыгъэп. Iофыр ащ тетми, кIалэм ыгу ыгъэкIодыштыгъэп.

А лэжъахэм отделением шы-зэхашагъэхэу, гъэхъэгъэ дэгъу-хэр ашIыхэу звенэхэр лажъэ-щтыгъэх. ЩысэтхыпIагъ Шъхъэ-лэхъо Мэзбэчрэ Тхъахъохъо Хы-сэрэ язвенэхэм ялэжъаки. А илъэхсэм хозрасчет бригадкIэ заджэхэрэ IофшIаплэри къежъа-гъэу щытыгъ, ащ даклоу звенэ-хэри щыIагъэх. ЗвенакIэу зха-щагъэм Кемалэ пашэ фашIы, ащ нэгъырибл хэтыгъ, чIыгу гектар 500 къыратыгъагъ. Ащ хэты-гъэхэм ащыщых Устэкъо Андза-ур, Мэлышрэ зышхэу Налбий-рэ Нурбийрэ, Уджыху Атам. Илъэситфэ звенэм ипэщагъ Ке-малэ, гектар пэпчэ пынджэ цен-тнер 50-м къышчымыкIэу къыра-хыштыгъ.

Пынджэ чекхэр зэргъэпсыгъа-гъэхэм пынджлэжыхэр ыгъэра-зэщтыгъэхэп, ахэр нэмыкIэу шIыгъэнхэ зэрэфар зэкIэми ашIэштыгъэ. Ау Iофым кIэщакло фэхъун щыIагъэп. Чекхэр цы-кIугъэх, комбайнхэм, трактор-хэм закышчагъэзэныр къын хууштыгъэ, пынджыр рау-ты е Iуахыжы хъуми гъунэ къэгъэ-зэгъухэр зэхалгъащыгъэх. Пынджэ чекхэр кIащыкIыжыын-хэм, зэхагъэхъахыжыынхэм иуах-тэ къэсыгъагъ. Нахыпэрэ пынджэ чекхэу гектаритIу горэхэр зэ-рылгыгъэхэр зэхагъэхъахыи, зы чек ин ашIыжыгъэх. Чекым гектари 5 — 6 илыгъ. БэкIэ нахъ IэшIэх хуыгъэ Iоф ащып-шIэныр.

1991-рэ илъэсым Кемалэ Ады-геим и Апшхэрэ Совет идепута-тэу хадзыгъагъ. Адыгеим ибы-ракъ, итамыгъэ, игимн якыхъ-хын депутатыр хэлэжыагъ,

хэдзакIохэм яшIоигъоныгъэхэм ягъэцэкIэни ыкIуачIэ хильхъагъ. Зы илъэс зытешIэ нэуж совхо-зым иагроном шъхъалэ ашIы. Илъэсиблэ а IэнагIэм Iуыгъ. Со-вхозым пынджыр гектар мини-щым ыкIи нэмыкI культурэхэр гектар 1700-м къащыгъэкIыгъ.

ЗэхъокIыныгъэ уахыгъэм иапэрэ илъэс дэдэхэм былымхъуныр агъэкIодыжыгъагъ, фышхъэ лэжыгъэхэм ащыщхэри ашIэ-жыштыгъэхэп. Джыри кIэ-лэIуагъ Кемалэ чIыгу Iахъ шъхъаф къыратынэу. Адыгеим и Президентыгъэу Шъэумэн Хъаз-рэт иунашъокIэ гектар 80-у къы-ратыгъэр ящэнэрэ отделением щыIагъ. Апэрэ къинхэм бэджэн-дыштрэ къагъэгумэкIыгъагъ. А къыныр зэхылыгъагъэр пын-джым ыуас ары: гъатхэм зы пынджэ килограммным сомэ 18 ыосагъ, ар зыIуахыжыым, бжы-хъэм, сомих хуыгъагъэ. ЕтIани пынджым кIагъэхъошт псым иIофи ащ къыхэхъахыжыгъ. 2003-рэ илъэсым Шапсыгъэ псыубытыплэм псыр рагъэчы-гъагъ агъэцэкIэжыштыгъэу аIуи. Псы щымыIэу пынджыр къэкIы-щтэп. А илъэсым Кемалэ пынджэ гектар 210-рэ, коц гектари 100 пхыгъахэу иIагъэх. Чыплэ зэжъу кIалэр зырыфэгъагъэр. Хабзэр сьд IэпыIэгъу къызырэ-фэхуыгъэр? Чыфэ къыритыгъ, ащ «товарнэ кредит» раIо: чы-лапхэхэр, чIыгъэшIухэр, гъэс-тыныпхэр рышщыфштыгъ. Апэрэ илъэсым Iофхэр зэпыфагъэхэп, зы гектары центнер 13 нылэп къытыгъэр. Ошыххэм лъэшэу ягъэзэ къэкIуагъ.

— Псэу пынджым кIэдгъэ-хъащтым иIоф непи нычэпи се-гупшысэщтыгъ, — еIо Кемалэ. — А Iофыр зызэпымыфэкIэ, зэкIэ тшIэрэр хъаулые хуушт. Къэзгыотыгъ хэкIыплэ. Псыхъо цыкIлоу Убын Шапсыгъэ псы-убытыплэм хэлэздэжы. Пэнэхэс щыщэу Сэхъутэ Барыч къыд-дэлэпылагъ. ПМК-10-у Красно-дар дэтым ар ипэщагъ. Псыхъом къыхэкIэу пынджым иканал гуп-чэ кекIурэ кIэнаушхо тфа-ригъэшIыгъ, псыр ежэ-ежырэу къакло хуыгъэ. А уахыгъэм псым иIоф тегъэгумэкIы: гъэ реным ошч тэрэз къещыгъэп, Убын псэу дэтыр мэкIэ дэд. Псы-убытыплэм къыдэнагъэу псы дэт, ау ар тэ къыплгыIэсырэп. Къещ-хэу Убын къызыхахъокIэ тина-сып къыубытышты.

Пынджым ыуасэ зыкIыIэты-гъэш, игуап, мэгушIо Кемалэ. Джыдэдэм чек гъунэхэр ау къэб-зых, къамылыр IуаупкIы. Анахъ гъэбэжыушхо къызыхыжыгъэу Уджыхуым ылыгътэрэр 2009 — 2010-рэ илъэхэр арых. Унэгъо 84-м ячIыгу Iахъхэр арых бэ-джэндэу ылыгъхэр. Ахэр Псэй-тыку, Хъащтыку адэсых. Унагъо пэпчэ пынджэ килограмм 500 Iуклэрэр, фаем коц килограмм 300-рэ пынджэ килограмм 200-рэ, ахэм афэмыем ахыщэ араты.

— Мыгъэ Iофым хэхуахъа-щтыр сшIэрэпышъ, сэгумэкIы: гъатхэр ошхылуэ щытыгъ, класэу етыутыгъ пынджыр. ЗэкIэ чIы-опсым изыгет елытыгъ, бжыхъу тызхэтым фабэр къэбэжыым тина-сып. Зы комбайн сшIэр, «Ени-сей», зэкIэ адрэ техникэу сищы-кIагъэр нэмыкIхэм къаIысэхы. Сишъхъэгъусэ Муслымэт кIэлэ-егъаджэу мэлажэ, Саидэрэ Фа-тимэрэ янэ илгъагъо рыкIуагъэх, Iури кIэлэгъаджэх. Сишъауу Казбек технологическэ универ-ситетыр къыухыгъ, амал зэри-IэкIэ къызделэ, — еIо Кемалэ.

ХЪУИЩТ Шъбан.

ИелгыкIэхэр къыриIотыкIыгъэх

Регионхэм хэхъо-ныгъэ ягъэшIыгъэ-ныр, инвестиционнэ проектхэр ащыпхыры-щыгъэнхэр Iофыгъо шъхъаIэу УФ-м и Правительствэ иIэхэм ащыщын фаеу ылыгъ-тагъ сенаторэу Ахмед Билаловым. УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым икIо-тэгъухэм я Обще-ственнэ комитет зэIу-кIэгъоу дыриIагъэм зыхэлажыэм ар къы-щиIуагъ. Ипсалгъэ джэуапэу къэралы-гъом ипашэ къыриты-жыгъэр къызэфыхы-сыжызэ, мы Iофыгъор дэгъоу ащи къызырэ-гурылорэр, админист-ративнэ ыкIи къэра-лыгъо гъэIорышIэным зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэ фаеу къызыриIуагъэм къы-зэриушыхъатырэр къыхыгъэштыгъ.

Инвестиционнэ проект анахъ шъхъа-Iэу, пхырыщыгъэн фаеу Ахмед Билало-вым ылыгъагъэхэм ащыщ Урысыем и Къыблэ шьолыр ша-гъэуцушт туристиче-скэ кластеры. инве-сторэу ежэ ащ къыхэ-лэжыным зэрэфэхъа-зырэр къыхыгъэштыгъ. Джащ фэдэу лъэпкъ политикэм Iоф дэшIэгъэн фаеу ылыгъагъ. Ащ ишIошIыкIэ, лъэпкъ зэ-пэуцужыныхэр социальнэ-эко-номическэ Iофыгъохэм къа-хэкIых. Ащ фэдэ гумэкIы-гъохэр зэрылэ регионхэм яныбжыкIэхэм нахыбэу IофшIаплэ ятыгъэн, ксенофо-бием гушыIэкIэ е кIуачIэкIэ уемыбэнэу, социальнэ-эконо-мическэ «IашэкIэ» упэуцу-жын фаеу ылыгъагъ.

УФ-м и Олимпийскэ коми-тет ивице-президентэу Ах-мед Билаловым спортым игъэIорышIэкIо системи зэхъо-кIыныгъэхэр фишIынхэу фай.

САБЫЙХЭР агъэгъушIуагъэх

2011-рэ илъэсым телгытэгъэ зыкIэ программэу «Адыгеим икIэлэщыкIуэхэр» лъыIорэм къыхыуытыгъэр яплIэнэрэ рес-публикэ фестивалэу, сэкъат-ныгъэ зилэ сабыйхэр зыхэла-жыэу «КъытпэгъокIырэ лъэ-бэжъу» зыфиIорэм и Гала-кон-церт чъэпыогъум и 21-м АР-м и Къэралыгъо филармоние шыкIуагъ. Фестивалым кIэща-кIо фэхуыгъ Адыгэ Республи-кэм IофшIэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэкIэ и Министер-ствэ.

Министрэу Наталья Широко-вам къызыриIуагъэмкIэ, мыш къыхыуытыгъэр сабыйхэр соци-альнэу кэуухуэмэгъэнхэр, ахэм IэпыIэгъу афэхуыгъэныр шъэ-рылэ шъхъаI. КъэшьонымкIэ, ордэ къэIонымкIэ, нэмыкI лъэныкъохэмкIи ахэр зэнокъо-кIугъэх.

ЗэкIэ хэлэжыгъэ кIэлэцIы-кIухэм шIухъафтынхэр ара-тыгъэх. Сабыйхэу хагъэунэ-фыкIырэ чIыплэхэр къыдэзы-хыгъэхэм дипломхэр афагъэ-шъошагъэх.

ШХОНЧЫБЭШIГЭ Рузан.

Поэтым ехьылэгъэ гукъэкIыжьхэр

Бэрэтэрэ Хьамидэ (1931 — 1995) кызыхьугъэр мыгъэ илъэс 80 хьугъэ. Ащ нэгуасэ сызыфэхум, сыстудентыгъ. А уахтэм Хьамидэ «поэт ныбжьыкI» зыфалорэмэ ащыщыгъ. Апэ иусэу адыгэ гъэзетым кырыгъахьэхэрэмкIэ Хьамидэ тшIэщтыгъэ, етIанэ адыгэ литературэм пысцагъэхэу, ащ кыыхахьорэмэ албыплъэрэ студент нэбгырэ зыщыпллым иусэхэм кытфяджэуи кыыхэкIыгъ.

Поэт ныбжьыкIэм иапэрэ тхылъ икыдэгъэкIын писательхэр зыщытегушылэгъэхэ зэу-кIэм сыхэсынэу хьугъагъэ. Ар зыпкъ кыкIыгъэр кыддеджэрэ Хьатхьохъу Рэмэзан (шыIэжьэп, игугъу зышыжьхэрэр кыкIэныгъэхэр ары). Рэмэзан-рэ Хьамидэрэ зэпэблэгъэ чылэхэу Едэпсыкьоешхомрэ Къээз-ныкьоожьымрэ ащыщыгъэх, бэкIае шлагъэу зэрэшIэщтыгъэх. Рэмэзан Темуыр хы флотым ку-лыкьур щихыгъ, тигруппэ ис кIалэхэм кытэлъытыгъэмэ, илъэс зытфыхкIэ тэщ нахьы-жыгъ, шыIэныгъэ опыт илагъ. Зыхэт флотым Правительствэм пшъэрылъ гъэнэфагъэу кыфи-шыгъэр зыгъэцакIэрэмэ ахэтэу, кызырэттын фаем зы илъэс кьехоу кытэгъу, СССР-м оборо-нэмкIэ иминистрэу Н. А. Булганин-ыр кIэтхагъэу письмэ ылы-гъэу кэкIожы, Адыгэ кIэлэгъэ-джэ институтым тэ кыддычIэхь-гъагъ. Рэмэзанрэ сэрэры ныб-джэгъу тызэфхьугъэу бэрэ тыз-гъусэщтыгъэ, ащ пае урыс кьэ-луакIэу «мастэр зыдакторэм Гу-данэрэ макло» кытаIоштыгъэ.

Итхылъ зыщытегушылэгъэхэм Хьамидэ Рэмэзан ригъэблэгъа-гъэти, сэри ащ сыригъусэу тха-кIохэм яунэ тыкIуагъ. Тэ нэбгы-ритIум шэхъу зэлуIкIэм студент шылагъэу ктэсшIэжьырэн. Тха-кIохэу шылагъэх КIэрэщэ Тем-бот, Кэстэнэ Дмитрий, нэмыкI-хэри. А лъэхъаным адыгъу тхэхэр-рэр бэ хьуштыгъэхэп, адыгэ ли-тературэм изэгъэшIэн пылбы-гъэри мэкIагъэ. Арын фае Бэ-рэтэрэ иапэрэ тхылъ уасэ кыфишынэу НэмыгъэкIо Юсыф зыкIыратыгъагъэр. ЗэлуIкIэм Юсыф кьэклон ыльэкIыгъэп, тхылбым кырилуалэхэрэр тхы-гъэу кьаритыгъ, тхыгъэр ерагъэу кырихыгъэ, ащ ежъ Хьамидэ кьеджагъ. ТхакIохэм ащыщэу кьэгущылагъэу кьэсшIэжьырэр КIэрэщэ Тембот, ащ ипсауныгъэ елбытыгъэу кыIорэр ерагъэу IупшIыкIэу, уемысагъэмэ игу-пшысэ кьэубытыгъауеу щытыгъ. Хьамидэ иусэхэм шыпкьагъэ

зэрахэлъым рипхыгъэ, Тембот мыщ фэдэ щысэ кыыхыгъ: лIы куп Iоф горэм тегушылэхэзэ, ащыщ горэм мышIэ IофкIэ игъу-сэмэ зэхэхэу жьы хэкIыгъэти, ауштэу ылуагъ: «Шыпкьэр джащ фэд, кыпшIогушылэщт!» ылуи, укIытапIэм икIыжьыгъагъ.

Рэмэзан сакIыб дэсыгъэти, кысэIушъагъи «ПшIолаер шIу плъэгъун плъэкIыгъа?» Iори Тем-боты супчIэ ылуагъ. Сэ ар кысэ-хьылагъэп, сыуIкIытэн фаеми сымышIэу сеупчIыгъ. «Цыфым шIу ыльэгъурэр зыкIыльэгъурэр ымышIэуи кыыхэкIы» Тембот ыIогъагъ. Тхылъыр кыдэгъэ-кIыгъэн фаеу алъыти, а илъэс дэ-дэм кыдэкIыгъ. Ащ зытегушы-лагъэхэр 1957-рэ илъэсым ибжы-хьап арыгъэ. Ар кызыдэкIыгъэм башэ темышIэу гъэзетэу «Со-циалистическэ Адыгеим» ире-дакция шытегушылэгъагъэх, тхылъыр дэгъоу ащи кышча-луагъ, шыкIэгъэ зэе-тIуаехэми ягугъу кьашIыгъ.

Сызэстудентыми, институтыр кызысэхуыми Хьамидэ бэрэ слъэгъуштыгъэ, тиранон кIорэ автобусым тызэдисэуи кыыхэ-кIыгъ, зэгорэми Хьамидэ зы-плужыгъэ ятэшэу мотоциклэм ыдзыгъэм зы палатэ (Пэнэжы-кьоэ сымэджэщым ихирургие) сыдилэу, ащ дэжъ сымэджаплъэ кызыэкIом, Мыекъуапэ кьэкIо-жыштыгъи, селъэлуи тхыгъэ горэ адыгэ гъэзетым пае кызыдез-гъэхьыгъагъ.

Хьамидэрэ сэрэры нахьыбэрэ тызэлуIкIэу зыхьугъэр тхылъ те-дзапIэм художественнэ литера-турэмкIэ редакторэу сызыохьэм ыуж. Ащ итхылъмэ анахьыбэрэ сэ редактировать сшIыгъэ, Хьамидэ кысфэрэзагъ нахь, кысфэрэзэ-джагъэп. Джэдэжъахьаблэ хьада-гъэ горэм тыхэтэу синэлосэ кIа-лэм кьелуатэ: «Хьамидэ кып-щытхьугъ, итхылъхэр редактиро-вать пшIы хьумэ, гу зыльыптэ-хэрэр шIогъэшIэгъонэу ылуагъ».

Бэрэтэрэ итхылъхэм ащыщэу анахь сишъыпкьэу Iоф зыдэс-шлагъэр Шота Руставели ипоэ-мэу «Витязь в тигровой шкуре» зыфилоу адыгабзэкIэ зэридэкIы-гъэр ары. Iофшлагъэр сшIодэ-гъоу, бзэ дэгъукIэ зэдзэкIыгъэу слъытэщтыгъэти ары. Ауштэу сIомэ, адыгэ текстыр грузин оригиналым езгъэшшэн слъэкIы-нэу, грузиныбэрэ сшIэу щыты-гъэу арэп, ар авторми ышIэщты-гъэп, сэ зыфасIорэр адыгабзэм икьэлэIкIэ амалхэр фэлэзэу зэ-ригъэфедэгъэхэр ары.

ЗэдзэкIаIом грузиныбэрэ зы-рымышIэрэм Iофым теурыкIуа-

гъэ горэ кыыхилъхьагъэу щытэп. Поэтищмэ (С. Иорданишвили, Ш. Нуцибидзе, Н. Заболоцкэм) язэдзэкIыгъэхэр Хьамидэ лъа-псэу ыштэхэи, грузин усэ зэхэлъ-хьаIкIэу «шаири» зыфалорэм инэ-шанэхэр зэригъашIэхэи, адыга-бзэкIэ зэдзэкIыгъэр грузин ори-гиналым пэблагъэ хьуным ыналэ тетэу джауштэу илъэс тIокI фэ-дизрэ поэмэм дэлэжъагъ. Iофэу дишлагъэр пIкIэнчъэ зэрэмыхь-гъэр зэдзэкIыгъэм кыыхэщы. Ар зэдзэкIыгъэу адыгэ поэзием хэт-мэ анахь дэгъоу сэ сэлъытэ. Ау зэдзэкIаIом зы мытэрэз кыы-щышIыгъ.

ЗэдзэкIыгъэм Iоф дэсшIэнэу зесэгъажьэм, гушыIэу «пачыхь» зыфиIорэр зыхэт гушыIэгъэу-сэхэм согласование зэрямыIэм («пачыхь лъыжьыр», «пачыхь тахьтэр», нэмыкIхэр) гу лъы-стагъ. Ауштэу зыкIышIыгъэмкIэ Хьамидэ сеупчIыгъ. ГушыIэгъэ-гъусэм согласование иIэу ышIы-мэ («пачыхь лъыжьыр», «па-чыхь тахьтэр», нэмыкIхэр), са-тырэр усэм ишапхъэ екIы, зы пычыгъо лые мэхъу, «пэчъахь лъыжьыр», «пэчъахь тахьтэр» Iомэ, шапхъэм еуцо, ау «пэ-чъахь» зыфэлIошт шъуашэр диалект кьэлуакIэ мэхъу. Ащ ригъэхьэрэхьыши, Хьамидэ КIэ-рэщэ Зейнабэ супчIыжьыгъ, «поэзием кызырэкIуштыгъэ шIы» кыриIоным шыгугъэу. «Согласование имыIэми емыкIоп, ли-тературабзэм тефэу шIы» ылуи Зейнабэ кырилуагъ. ЗэупчIы-жыгъэм кырилуагъэр кыри-мыдзагъ фэдэу мыхуным пае, Бэрэтэрэ Зейнабэ зэрилуагъэу ышIыгъ. Поэмэ цIэрылоу ямы-шIыкIэу зэдзэкIыгъэр джауштэу, кыдэдгъэкIыгъ! Поэзием ишап-хъэхэр грамматикэм ишапхъэмэ атемыфэ хьумэ, поэзием кье-кIуштыр кыыхахэу хабзэ, ашкIэ щысабэ ахэбгъотэщт урыс клас-сикэми, советскэ литературэми, ау ащ фэдэу тэ тфэшIыгъэп.

Адыгэ литературабзэм шап-хъэу фагъэуцухэрэр зэрэшIомы-тэрэххэр Хьамидэ кыфыри-кьуштыгъэ, ар ыушъэфышты-гъэп, занкIэу кыIоштыгъэ. 1958-рэ илъэсым шэкIогъум и 1-м адыгэ литературабзэм кIэм-гъе диалект закьор ылъапсэу кыдэзылтыгъэр унашъоу Адыгэ хэку исполкомым ышIыгъэр кызыыхаутым, зэрэлохьугъагъэр, Адыгеим ипэщэгъэ ЦундэкIом, нахьыжьышхом, «Что вы делае-те?!» зэрэрилогъагъэм рыкIэгъо-жъэу «Мыр сыд кIэлэ жэмIа-на?» лIым ыгукIэ ылогъэн фае, ау кысэплъыгъ нахь, зи кыы-

силуагъэп», — ыIоти Хьамидэ щхыгъэ кыIожьыштыгъэ.

Джыри зы гукъэкIыжъ. 1961-рэ илъэсым, мэзаем, чэ-зыу-чэзыоу национальнэ кьэла-шъхьэмэ ащашIырэ научнэ сес-сиеу Мыекъуапэ шылагъэм Бэ-рэтэрэ хэлэжъагъ. Секционнэ зэхэсыгъоу адыгабзэм ехьыла-гъэм шылагъэх А.С. Чикобавэ (ары зэлуIкIэр зезыщэщтыгъэр), К.В. Ломтатидзе, Г.В. Рогавэ, КIэрэщэ Зейнабэ, езыгъэжъэ-гъэкIэ бзэлэофышIэу Тхьаркьо-хьо Юныс, поэтэу Бэрэтэрэ Хьа-мидэ, студентхэр, нэмыкIхэр.

БзэлэофышIэмэ ауж Хьамидэ гушыIэр аихыгъ, лъэшэу ыгу кыдеIэу кьэгущылагъ. ГушыIэ гузэгум хэт макъэу а-м ычIыплэ ы-р тхыгъэн фаеу зэрэхьурэр шIомытэрэзэу, «итальянскэ бзэм мэкIамэ кьэзытырэр мэкъэзешэу а-р ары, ащ фэдэ мэкъэ шлагъор тэ ы зыфиIорэмкIэ зэблэтхьун фаеу мэхъу!» — ылуи, Хьами-дэ игушыIэ кыухыгъ. Ащ кыы-луагъэр агу рыхьыгъэу студент заулэ Iэгу теуагъэх. К.В. Лом-татидзе IушхышIыкIи, кылуагъ: «Мы кIалэхэр бжъэдыгъунхэ фае». Ары, кIалэхэр бжъэдыгъу-гъэх, ахэм ащыщыгъэу кьэсшIэ-жыырэр ГьукIэлI Рэмэзан, Со-вет хабзэм илъэхъан IэкIыб хэ-гъэгум Iоф шырагъэшIагъ, Теу-цожь районом ипашэу щытыгъ.

Джы кьэсIотэщтыр «Къэ-пльаныштор зышъошэ зекIолI» зыфиIорэр поэмэр редактиро-вать зыщысшIыштыгъэ уахьтэм епхыгъ. Мафэ горэм Хьамидэ са-дэжъ кычIэхьагъэу еIо: «Те-джагъэу, тшIэрэр бэу тэлъытэ, ау тшIэрэм нахьыи ышIэрэр на-хьыб». ТитхэкIо анахь Iазэхэм ащыщым кыIоштыр сымы-шIэу, сшIогъэшIэгъонэу сеплгы. Хьамидэ кырыгъэжъагъэм кы-педэжъы, А.С.Пушкиным иро-манэу «Евгений Онегин» зыфи-Iорэм иапэрэшъхьэ икьегъэжъа-плэ езырэу кьелэ: «Мой дядя самых честных правил, Когда не в шутку занемог, Он уважать себя заставил И лучше выдумать не мог». «Он уважать себя за-ставил» зыфиIорэм кыкIырэр зысшлагъэр тыгъуас ныIэп! Ащ кыкIырэр кIалэм идяе лагъэу ары. Нахь пасэу ышIэн фэя-гъэр зэримышлагъэр Хьамидэ ыушъэфыгъэп, бэмэ амышIэрэр ежъ ышIэу кьашIуигъэшIынэуи пыльыгъэп! Ауштэу ымышIэу, ар бэшлагъэу ышIэщтыгъэм фэдэу зыкъэзыгъэлъэгъони бгъотышт! Ау бэ зышIэрэр зыгорэ ымышIэу кычIэкIыным шыщынэрэп. Сэри Хьамидэ кызыфилуагъэр сшIэщтыгъэп, арыти, Iоф зы-дасшIэрэмэ, титхакIомэ ар ашIэ-мэ зэгъэшIэнэу сыгу кьэкIыгъ. IофшIэгъуи, тхакIуи, литерату-роведи бэкIаеми сеупчIыгъ, ау Пушкиным ыгъэфедэгъэ гушы-

Iэжъым кыкIырэр зыми кыы-луагъэп. Ар зышIэрэ адыгэ а лъэхъаным щымылагъэу сIорэп, ау нахьыбэмэ ашIэщтыгъэп. Ар гъэшIэгъона, урыс гушыIэжъым кыкIырэр зымышIэхэрэр урыс-ми ахэтыгъэх. Урыс врач нyo горэм сызэрэредакторыр зе-шIэм, ауштэу еIо: «Сэ Пушки-ным итворчествэ дэгъоу сэшIэ, уфае хьумэ, сыбдэлэзэ сшIышт». Бзылфыгъэм кылуагъэм тIэкIу сыкыгъэхэащи, зыфэсIорэ гу-шыIэжъым кыкIырэр ешIэмэ сеупчIыгъ. Ау ащи ымышIэу кычIэкIыгъ!

ГушыIэжъым пае сызэупчIы-рэмэ ащ кыкIырэр яслон фаеу хьуштыгъэ. Ащ щхэн горэ кыы-кIэлъыкIоуи кыыхэкIыгъ. Ащ фэдэу кыкIырэр зэслогъэгъэ ли-тературоведым, илъэс заулэ те-шлагъэу зыгорэуштыгъэу кьегъэ-жъагъэ зэхьум, сэ кысылуагъ: «А гушыIэжъым кыкIырэр сэ ослогъагъ».

Бэрэтэрэ Хьамидэ сонетхэри зэритхыштыгъэр шъэфэп, а жан-рэр адыгэ литературэм хигъэ-хьагъ пIо хьушт. Шыпкьэ, со-нет зытхэрэ тимылагъэу арэп, ау Хьамидэ а жанрэм Iоф зэрэди-шлагъэм фэдэу дэзышлагъэ тилэп. Ащ сонет кызырэкIом шыри-гъажи, нахь сонет тхыгъуаехэм-кIэ ыухыжьыгъ. АдыгэхэмкIэ сонет жанрэр гъэсэныгъэм кыы-дэкIуагъ, ау ар адыгэ поэзием шагъэфедэ зыхьугъэр типозэи хэхъо дэгъухэр зешIым ыуж ныIэп.

Сонет тхыкIэ зэфэшъхьафхэр щыIэх, ахэм янэшанэхэри зэфэ-дэхэп. Сонет кьодьем сатыр пшIыкIуплI хэты, апэрэ строфа-хэр сатыр пIырыплIэу тIу мэхъу, яшэнэрэмрэ яплIэнэрэмрэ сатыр шырышых. Сонет кызы-рыкIомэ ятхын кынышхо пы-льэп.

Сонет нэмыкI дэмытэу Бэрэ-тэрэ Хьамидэ тхылъ кыдыгъэ-кIыгъ («Iахь мыгош», 1983), ащ дэхьагъэх «Сонет зэфэшъхьаф-хэр», «Сонет зэхэтхэр» (урыскIэ «Цикл сонетов»), «Сонет Iэрам-хэр» (урыскIэ «Венок сонетов»). «Сонет зэфэшъхьафхэр» «Со-нет зэхэтхэр» ятхын кынышхо пыльэп, ары нахьыбэмэ зэра-тхырэри. «Сонет Iэрамхэр» тхы-гъошIухэп, шапхъэм диштэу сатырхэр шIыгъошIухэп. Сонет Iэрамыр строфа 15-у зэхэт, ыпэрэ сонетэм иаужырэ сатырымкIэ кыкIэлъыкIорэ сонетэр кыы-регъажьэ. ЯпшIыкIутифэнэрэ со-нетэр ыпэрэ сонет пшIыкIуплIы-мэ якьегъэжъэпIэ сатырхэу зэ-хэт.

Ащ фэдэу шIэныгъэрэ Iэпэ-Iэсэныгъэшхорэ зищыкIэгъэ усэ шIыкIэ шъхьафыр зылэ кыы-зыгъэхьауштыр поэзиер зы-лгы хэлъы хьугъэ усаIоу, поэт шыпкьэр ары. Ащ фэдэ поэт шыпкьэр Бэрэтэрэ Хьамидэ зэ-рэщытыгъэм зи ехьырэхьышэрэ-пын фае.

ХЪУТ Казбек.

Пашэм фэразэх

— Непэ тиеджапIэхэм язы-тет, зэрэзтегъэпсыхьагъэхэр зыслъэгъукIэ, сэгущIо, ахэм Iоф ащызышIэхэрэми, ащеджэ-хэрэми сяхъуапсэ, — еIо лIэу зэхэтхэм ащыщ горэм еджа-плэм кIорэ кIэлэцIыкIумэ алъы-плъэзэ.

— Ары, шыIакIэм зэхьо-кIыныгъабэхэр хэхъухьагъэх, теджэн аломэ, зи пэрыохъу ялэп, еджапIэхэр дахэх, амалэу шыIэ

пстэури еджакIомэ аIэкIэлъ, — апэрэм кыдырегъаштэ ятIонэрэ лIыми.

Шыпкьэ зыфалорэр лIыхэм, адемыгъэштэн плъэкIыштыгъэ. Зэ-рифэшъуашэу еджапIэхэр илъэ-сыкIэ еджэгъум фытырагъэ-псыхьагъэх. Ахэм IофшIэнэу ашагъэцэIагъэм пэлухьагъ сомэ миллион 18-рэ мин 578-рэ. ЕджапIэхэм язэтегъэпсыхьан да-кIоу сабий IыгышIэхэри кыы-

зэлуахыгъэх. КIэлэцIыкIу Iыгы-плэу Шынджые кышысзэлуа-хыгъэм нэбгырэ 55-рэ чIэфэщт. Джы Афыпсыпэ, Козэт, Посел-каIкIэм адэт еджапIэхэм гъэцэ-кIэжыынхэр ащэкIох, кIэлэцIы-кIухэр зыщаIыгыштыгъэ группэхэр шIэхэу кьащысзэлуахыштых.

Район администрацием ипашэ ыкIи ащ игуадзэхэм анахь мэхъанэ зэратырэмэ ащыщ еджа-плэм икIэлэегъаджэхэмрэ еджа-кIохэмрэ зэрэзекIоштыгъэ транс-порт яIэныр. ТапэкIэ зыгорэм еджакIохэр ащэнхэ хьумэ яди-ректорхэр гуIэхэу транспорт

лIыхьуштыгъэх. А уахьтэр икIыгъ, Iофхэр нэмыкI хьугъэх. Мыгъэ, Iоныгъом и 1-м, шIэны-гъэм и Мафэ ехьулэу Инэм гу-рыт еджапIэу N 17-м районым иIэшъхьэтэу ПшыдатэкIо Ри-зо кIогъагъэ. IэнэкIэу кIуагъэп, еджапIэм идиректорэу Хьоткьо Руслан еджапIэм пае автобус кышъэфынэу сертификатэу сомэ миллионрэ мин 250-рэ зыуасэр ритыгъагъ. Ризо кызырIуа-гъэмкIэ, район бюджетым сомэ миллиони 3-рэ ныкьорэ еджа-плэхэм псэуальэхэр афашъфын-хэу кыыхахыгъ, ахэм ащыщэу

штэгъуитIу еджапIэу N 17-м ратыгъ. Апэрэ классым чIэхьэ-рэ нэбгырэ 15-мэ район тхьа-матэм еджэкIо цIыкIумэ ящы-кIэгъэщт штэгъу зырыз шIу-хьафтынхэу афигъэшъошагъ. Iоныгъом и 20-м Ризо еджа-плэм идиректорэу автобус кIэп-сым иIункIыбзэхэр ритыгъэх. Автобусэу ПА3-р шынгъон-чъэу гъэлсыгъэ, пчъэр емы-гъэтыгъэу автобусыр ежъэщтэп. Район тхьаматэр шIухьафты-нымкIэ еджапIэм иIофышIэ-хэм афэгъушлуагъ.

ХЪУШТ Шэбан.

«Илъэпкь ишъэо лъап!»

Джары зреджагъэхэр АР-м иапэрэ Президенту Джарымэ Аслъан иунэе къэгъэлъэгъонэу Адыгеим и Лъэпкь хъарзынэщ къыщызэуахыгъэм. Джарымэ Аслъан ищылыныгъэ, илофшлэгъу илээсхэм ар афэгъэхыгъ. Лъэпкь хъарзынэщым щыклогъэ Иофтхъабзэм хэлэжъагъэх Президент Инатлэм зылотым дэлэжъагъэху Бэджэнэ Мурат, Чыназыр Январ, Пэнэшъу Руслъан, Мамгъэт Къа-

сим, Адыгеим ит хъарзынэщ хэм япашхэр.

Адыгэ автоном хэкум республикэ статус илэ зэхум, хъарзынэщым игъэпсын Джарымэ илахышлюу хилъхъагъэм Лъэпкь хъарзынэщым илофшлэгъу Къэзэнэ Мулиэт Иофтхъабзэм ипэублэ къыщытегущылагъ. Апэрэ лъэбэкъоу къэралыгъо гъэлорышлэплэм ыдзыгъэхэр агу къагъэкъыжыгъэх.

Унэ фонд 33-у Лъэпкь хъарзынэщым щаугъоигъэм республикэм иапэрэ Президент иеми чыплэ гъэнэфагъэ зэрэщыбытыштым тыхыгъэ телъ. Ащ ыугъоигъэ хъарзынэщым илофшлэгъэхэр зыщызэхуытагъэм иапэрэ лъэбэкъоу къэгъэлъэгъуагъэр, адрэхэр нахъ класэу къырихыллэнхэ гухэлъ ил.

— Республикэм лъапсэ зэрэфтшыгъэр, Иофыр къызыщэжъагъэр, ащ зилахышлюу хэзылхъагъэхэр зэрагъашлэмэ ашлоигъоу къыкълэупчлэрэр бэ, — къелуатэ Джарымэ Аслъан. — Ащ фэгъэхыгъэ тхылъхэр, сэ стхыгъэхэри, статьяу къыхэсытыгъэхэри, тыдэ къышыслогъэ гушчылэхэри къесхыллагъэх. Иоф зыщысшлэгъэ уахтэр нахъ къыныгъэшъ, ащ мэхъанэ илэу сэлъытэ.

Еж къылымклагъэу, ведомственнэ тын лъаплэу Урысыем и МЧС ыцлэклэ Сергей Шойгу къыфигъэшъошэгъагъэр

хъарзынэщым илофшлэгъэхэм къагъотыжыгъ. Джарымэ Аслъан ар игуапэ хъугъэ ыкли къэгъэлъэгъоным халъхъажынуу рахъухагъ.

Апэрэ Президентым ицлыфыгъэ зынэсырэр, илофшлэклэ Иофтхъабзэм хэлэжъагъэхэм къалотагъ. Хышгъэшлюу зыпыл

цлыфэу, нэхъоиншхо хэлъэу, шлэныгъэ куу лэклэлъэу, экономист бэлахъэу, политикышхоу ар зэрэщытыр пстэуми хагъэунэфыкыгъ.

ИШЪЫНЭ
Сусан.

Сурэтыр Ишъынэ Аслъан тырихыгъ.

Пенсиехэмклэ фондым шъушегъэгъуазэ

Хэлажъэхэрэм япчъагъэ хэхъо

Илъэсишкълэ узэклэбэжмэ, 2008-рэ илъэсым ичэпыогъу и 1-м къышыублагъэу, къэралыгъо Программэм тегъэпсыкыгъэу аныбж къызысклэ пенсиуе къаратыштыр нахыбэ шлыгъэным фэшл цыфымрэ къэралыгъомрэ ахыцэ лэхьклэ зэдыхэлажъэхэзэ, пенсиехэм апае мылкъу зэгуагъэклэнэу амал ялэ хъугъагъэ. Къыкълэбъыклогъэ палъэм къыкълэцлэ Адыгэ Республикэм щыпсэухэу а Программэм хэхагъэхэм япчъагъэ 7494-м нэсыгъ.

Апэрэ илъэсым Программэм хэуцуагъэхэм япенсие нахъ ин шлыгъэным фэшл зэклэмклэ сомэ миллиони 10-рэ мин 569,2-рэ фондым хагъэхэагъ. Къыкълэбъыклогъэ 2010-рэ илъэсым зэклэмклэ ахыцэу фондым халъхъагъэр сомэ миллион 12-рэ мин 156,9-рэ хуштыгъэ. Тызыхэт 2011-рэ илъэсым имэзигъу къызэригъэлъэгъуагъэмклэ, Программэм хэтхэм сомэ миллиони 8-рэ мин 468,4-рэ фондым хагъэхэагъ. 2010-рэ илъэсым джащ фэдэ иплалъэ егъэпшагъэмэ, мэзигъум къыкълэцлэ цыфхэм ахыцэу фондым халъхъагъэр сомэ мин 928,1-клэ нахыб.

Мыщ дэжым Пенсиехэмклэ фондым и Адыгэ республикэ Къутамэ Программэм хэлажъэхэрэм агу къегъэкъыжы пенсиехэм апае ахыцэу зэуагъагъэхэр къэралыгъор 2012-рэ илъэсым мылкъу лэхьклэ къыхэлэжъэным фэшл тызыхэт 2011-рэ илъэсыр имыкълэзэ сомэ мин 2-м къышыублагъэу мин 12-м нэсэу зэуигъэкълэрэ ахыцэ лэхьым хигъэхъан зэрэфаер. Джащ тетэу цыфым зигъэпсыклэ ары еж ахыцэу ытыгъэм фэдиз къэралыгъоми, ащ исчет къызыригъэхъаштыр.

Къэралыгъо Программэм

тегъэпсыкыгъэу ахыцэр тыгъэным пае агъэфедэрэ квитанциехэм яланкхэу Сбербанкым икътатэ иреквизитхэр зытетхэр Пенсиехэмклэ фондым и Адыгэ республикэ Къутамэ Интернетым щырилэ сайтым ижъугъотэштых. Ахыцэр зэрэшъутыр тхылъхэр тэрзэу жъугъэхъазырых. Шъуналэ тежъугъэт шъушхъэ телъытэгъэ счетым иномер квитанцием зэритхагъэм ыкли ахыцэр шъуты зыхыкълэ, банкым тамыгъэу къытыридээрэм. Ахэр имытхагъэхэ зыхыкълэ шъуилицевой счет ахыцэр игъэхъэгъуае мэху.

Джащ фэдэу шъугу къэтэгъэкъыжы ахыцэр зышъутыгъэ кварталыр зикълэхэрэ ужым мэфэ 20-м къыкълэцлэ Программэм тегъэпсыкыгъэу фондым ахыцэ тыныр зэрэхэжъугъэхъагъэр къэзыушыхъатыр тхылъхэр Пенсиехэмклэ фондым ичылплэ органэу шъузыщыпсэурэ чыплэ Иоф щызышлэрэм ешъухыллэнхэ зэрэфаер.

Джащ фэдэу джырэ нэсклэ зыцлэ къетлогъэ къэралыгъо Программэм хэмуцуагъэхэм, ау ащ фэдэ шлоигъонымгъэ зилэхэм агу къэтэгъэкъыжы 2013-рэ илъэсым ичэпыогъу и 1-м нэс Программэм хэуцонхэ зэралъэкыштыр. Цыфым апэрэ ахыцэ тыныр фондым зыригъэхъагъэм къышыублагъэу илъэсипшым къыкълэцлэ ащ хэтын ылъэкълэщт. Программэм ухэуцонным пае Пенсиехэмклэ фондым иорганэу шъузыщыпсэурэ чыплэ Иоф щызышлэрэм заявление ешъухыллэ е шъузылут Иофшлэпэмклэ шъуыкылэзэ шъухэуцу. Мыщклэ Интернетри къызыфэжъугъэфедэн шъулыэкълэщт.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ ипресс-къулыкъу.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ иунашъу

Цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкълэрэ стационар учреждениехэу (отделениехэу) Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ къыфэлорышлэхэрэм щылыныгъэм чыплэ къын ригъэуцуагъэхэм стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэрадишлырэ шыкълэ ухэсыгъэным ехыллагъ

Цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкълэрэ стационар учреждениехэу Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ къыфэлорышлэхэрэм щылыныгъэм чыплэ къын ригъэуцуагъэхэм стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэрадишлырэ шыкълэ гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

1. Цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкълэрэ стационар учреждениехэу (отделениехэу) Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ къыфэлорышлэхэрэм щылыныгъэм чыплэ къын ригъэуцуагъэхэм стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэрадишлырэ шыкълэ гуадзэм диштэу ухэсыгъэнэу.

2. Цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкълэрэ къэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ къыфэлорышлэхэрэм ядиректорхэр:

2.1. Цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкълэрэ стационар учреждениехэу (отделениехэу) Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ къыфэлорышлэхэрэм щылыныгъэм чыплэ къын ригъэуцуагъэхэм стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэрадишлырэ Шыкълэ рыгъознхэу;

2.2. Щылыныгъэм чыплэ къын ригъэуцуагъэхэм стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр адашыхэ зыхыкълэ, цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкълэрэ стационар учреждениехэу (отделениехэу) Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ къыфэлорышлэхэрэм щылыныгъэм чыплэ къын ригъэуцуагъэхэм стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэрадишлырэ Шыкълэ игуадзэ диштэу зэхэгъэуцогъэ зэзэгъыныгъэр къызфагъэфедэнэу;

2.3. Стационар учреждениехэм (отделениехэм) ялофшлэхэу цыфхэр езыгъэблагъэхэрэм мы унашъор къыдалыгътэнэу ыкли ар гъэцэкълэгъэным тегъэпсыхыгъэ Иофтхъабзэхэр зэраханхэу.

3. Зыныбжы икътатэу Адыгэ Республикэм щыпсэурэ куп зауэмэ аналэ атырагъэтынымклэ Адыгэ Республикэм икътэралыгъо полномочиехэу къафэгъэзагъэхэр агъэцэкълэнхэм тегъэпсыхыгъэу чыплэ зыгъэлорышлэжынымклэ органхэм игъо афэлъэгъугъэнэу цыфхэм ясоциальнэ фэлэ-фашлэхэр зыгъэцэкълэрэ стационар учреждениехэу (отделениехэу) Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ къыфэлорышлэхэрэм щылыныгъэм чыплэ къын ригъэуцуагъэхэм стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэрадишлырэ Шыкълэ иэуытыплэ къызфагъэхэу.

4. Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и Министерствэ 2006-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 4-м ышлыгъэ унашъоу N 21-р зытетэу «Зыныбжы хэклотагъэхэмрэ сэкъатныгъэ зилэхэмрэ стационар фэлэ-фашлэхэр афызэхашхэм ехыллэгъэ зэзэгъыныгъэхэр зэрадишлырэ, ахэм зэхъоклыныгъэ зэрафашлырэ шыкълэ ехыллэгъэ Положениер ухэсыгъэным фэгъэхыгъ» зыфиорэм кълучлэ имылэжъэу лытэгъэнэу.

5. Мы унашъор зэрагъэцэкълэрэм министрэм иапэрэ гуадзэ гъунэ лыфынэу.

6. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфишл зытешлэклэ мы унашъом кълучлэ илэ мэху.

Адыгэ Республикэм Иофшлэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэмрэклэ и министрэу
Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
Юныгъом и 16, 2011-рэ илъэс
N 234

АДЫГЭ КЪЭРАЛЫГЪО УНИВЕРСИТЕТЫМ
ФИЗКУЛЬТУРЭМРЭ ДЗЮДОМРЭКІЭ ИИНСТИТУТ ия 40-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКІ

Спортым лыхъужъхэр шагъасэх

Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ институт кызызлаухыгъэр илээс 40 мэхъу. А уахътэм кыкІоцІ Олимпиадэ джэгунхэм, дунаим, Европэм ячемпионхэр еджапІэм шапІугъэх. СССР-м изаслуженнэ тренеру, я XX-рэ лІэшІэгъум Урысые Федерацием дзюдомкІэ итренер анахъ дэ-гъоу Кобл Якъубэ физкультурэмкІэ ыкІи дзюдомкІэ институтым иректор, кІэлэегъэджэ шІэныгъэхэмкІэ доктор, профессор, Урысыем и Кыблэ шьолъыр дзюдомкІэ ифедерацие ипрезидент.

— Тыкызыщытхъужъу зыгорэхэм къащыхъуштми шІэрэп, — еІо Кобл Якъубэ — Іофшагъуу тІлэр зэфтхысыжъмэ, тэр-тэрэу тызыфэгушлжъу уахътэ кыгъэкІу. Адыгеир дунаим нахъышІоу шашІэным тиспортсменхэм ялахъышІу хашы-хъагъуу сэлъытэ.

Олимпиадэ джэгунхэм дзюдомкІэ ячемпионзу Владимир Невзоровыр, дунаим ыкІи Европэм дзюдомкІи, самбэмкІи ядышъэ медальхэр кыдзыхыгъэхэр тІлэх. Спортым илхыужъхэм тарэгущо.

Владимир Невзоровыр, Хьэпэе Арамбий, Хьасанкьо Мурат, Лъэцэр Хьазрэт, Емыж Арамбий, Владимир Гуриныр, Гостэкьо Хьумэр, Мэрэтыкьо Сахид, Аристотель Спировыр,

Хьэпэе Хьамид, Владимир Дутовыр, нэмыкІхэри спортышхом шызэлъашІэх.

Хьодэ Адам, Тулпэрэ Мыхьамэт, Джэнчэтэ СултІан, КІое Хьазрэт, Джэнчэтэ Мурат, Бибэ Мурат, Беданкьо Рэмзан, фэшъхьафхэм ацІэ кьетІо зыхъукІэ, непэ зэнэкьокъухэм ахэлажъхэзэ, шьтхъур лъызыгъэкІуатэрэмэ ягугъу кьэтшІы тшІоигъу. Джьэрэ уахътэ тибэнакІохэр юристзу, экономистзу еджэхуу кызырэхэкІырэр дгъэшІагъорэп. ШьІэныгъэм игъогу техьэрэ ныбжыкІэхэр апэкІэ маплъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ институт кызызлаухыгъэ Шьтхъу пхъэмбгъум уегъагъуазэ. ЕджапІэр кызыухыгъэхэм, тренер хьутъэхэм, студентуу сэнэ-

хьатхэр зызыгъэгъотыхэрэм ар афэгъэхьыгъ. Ащ игъэхъазырын чанзу дэлэжъагъэмэ ащыц шІэныгъэлэжъу Шагудж Аслъан.

— Едгъэжъгъэ Іофым имэхъанэ зыкьелэты, — кьелуатэ Шагудж Аслъан. — Сурэтхэм якъэгъэлъэгъон кьытэхъылгъэкІымы, Шьтхъу пхъэмбгъур гъэшІэгъоны зэрэхъуштым тыпылышт. Тарихъым ар фэлажъэ, уегъагъуазэ.

Урысыем изаслуженнэ тренеру Емкужъ Мыхьамэт Къэбэртэе-Бэлъкъарым дзюдомкІэ икомандэ итренер шъхьал, Адыгеим иныбджэгъушІу. Ащ ыгъэсэгъэ нарт батырхэр дунаим шьызэлъашІэх. Рудольф Бабоян Краснодар краим дзюдомкІэ икомандэ итренер шъхьал, Урысыем изаслуженнэ тренер.

— Адыгеим тыкызыкІокІэ ныбджэгъоу шьтІлэхэм талокІэ, — кьелуатэ Емкужъ Мыхьамэтрэ Рудольф Бабоянрэ. — Кобл Якъубэ кызызлаухыгъэ еджапІэм шьысэ тетэхы. Спортым тызэфешэ, тизэфыщытыкІэхэр егъэпытэх.

Олимпиадэ джэгунхэу 2012-рэ илээсым Лондон шькІоштым тиспортсменхэр ахэлэжъщытых. Адыгеим шапІугъэхэм медальхэр кьахыныхуу ташэгугъы. Сурэтым итхэр: Рудольф Бабоян, Емкужъ Мыхьамэт, Кобл Якъуб.

Атлетикэ онтэгъур

Батырыр, космонавтыр Инэм щыщых

Урысые Федерацием иныбжыкІэхэм атлетикэ онтэгъумкІэ язэнэкьокъу кьалзу Обнинскэ щыкІуагъ. Зыныбжы илээс 18-м кьемыхъугъэмэ якуп иухъазырыныгъэ кьыщигъэлъэгъуагъ Инэм шапІугъэ батырзу Родион Бочковым.

Килограмми 105-м нахъыбэ кьэзышъчырэмэ тичыпІэгъу янэкьокъугъ. ПшоттэгъукІэ килограмм 375-рэ зионтэгъугъэ шылычыр кьыІэтыгъ, 170 + 205. Р. Бочковым дышгъэ медалыр кьыфагъэшъошагъ.

Адыгэ Республикэм атлетикэ онтэгъумкІэ иеджапІэ икьутамэу Инэм шьІэм Родион Бочковым зыщегъасэ, итренерыр спортымкІэ дунэе класс зІлэ мастеру Роман Казаковыр ары. Р. Бочковыр Краснодар шеджэ, спортым епхыгъэ сэнэхьат зэригъэгъоты шІоигъу. Урысые Федерацием иды-

шъэ медалзу зэнэкьокъум кьыщыдихыгъэр Адыгэ Республикэр илээс 20 зэрэхъугъэм фегъэхьы.

Адыгеим ибатыр имедальхэм ахигъэхъонзу, тиреспубликэ ыцІэ спортышхом нахъ лъагъу шьІэтынэу фэтэІо. Инэм псэупІэм ипащэу Хьоткьо Хьызыр спортыр зэрикласэр тэшІэшъ, физкультурэмрэ спортыр зыгъэушъомбгъугъэным тапэкІи зэрэпылтыштым тичыхъэ телъ. СССР-м икосмонавтэу Анатолий Березовоир Инэм кьыщыхъугъ, спортсмен цІэрыІохэри кьыдэкІынхэу тэгугъэ.

Сатыр заулэкІэ

Гандбол

Мыекъопэ гандбол командэу «Адыфыр» чэпыогъум и 26-м тикъалэ шьІукІэшт «Луч» Москва.

ИФК-м юбилей

Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкІэ институт илээс 40 мэхъу. Юбилейм фэгъэхьыгъэ зэхэхъэ чэпыогъум и 27-м Мыекъуапэ шьызэхашъшт.

Баскетбол

Мыекъопэ баскетбол командэу «Динамо-МГТУ»-м 2011 — 2012-рэ илээс ешІэгъур тикъалэ щырегъажъэ. Апшъэрэ купым апэрэ ешІэгъур чэпыогъум и 26-м Мыекъуапэ щыриІэшт.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТІЫЛЪ Нурбий.

ТЕАТРЭМРЭ ЛЪЭХЪАНЫМРЭ

КІэлэцІыкІухэм, ныбжыкІэхэм афэгъэхьыгъ

«Театрэр кІэлэцІыкІухэмрэ ныбжыкІэхэмрэ апае» зыфилорэ Іофыгъор мы мафэхэм Урысые Федерацием щэкІо. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ ащ хэлажъэзэ, спектаклэхэр кьегъэлъагъох.

Борис Федотовым ипъесэ техыгъу «Аладдин» зыфилорэ спектаклэр тыгъуасэ Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ урысыбзэкІэ щыкІуагъ. Адыгеим иеджапІэхэм якІэлэеджакІохэр спектаклэм ашІогъэшІэгъонзу еплъыгъэх. Режиссер ныбжыкІэу Исупэ Тимур спектаклэр ыгъэуцугъ. Сихъу Рэмзан сурэтхэр ышІыгъэх. Артистхэм шьгъынэу зыщалъагъэхэр Даур Людмилэ ыгъэхъазырыгъэх.

Артистхэу Джымэ Зарем, Лыунэ Асыет, Нэхэ Адам, Къэбыхъ Анзор, Жьудэ Аскэрбий, Мурэтэ Рустам, Ахьмэт Артур, Зыхъэ Зуралбий, нэмыкІэхэми рольхэр спектаклэм кьыщашІыгъэх.

— ТшІогъэшІэгъон спектаклэр, кІэлэцІыкІухэр бэ хъухэу театрэм кьызырэкІохэрэр лъэшэу тигуапэ, — кьытІуагъ артистхэу Джымэ Заремэрэ Зыхъэ Зуралбийрэ. — Театрэр ныбжыкІэхэм шІу ядгъэлъэгъу тшІоигъу.

Чэпыогъум и 28-м Адыгэ Республикэм и

Лъэпкъ театрэ 2011 — 2012-рэ илээс ІофшІэгъур ыублэшт. Цэй Ибрахимэ ипъесэу «Къокласэр» артистхэм кьагъэлъэгъошт. Режиссеру Хьакъуй Аслъан спектаклэр ыгъэуцугъ.

Сурэтым итхэр: театрэм иартистхэу спектаклэу «Аладдиным» хэлэжъагъэхэу Джымэ Заремэрэ Зыхъэ Зуралбийрэ.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Кьыдзыхъагъэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ІофхэмкІэ,
ІэкІыб къэралхэм
ащысэурэ тилъэп-
кьэгъухэм адырІэ
зэпхыныгъэхэмкІэ
ыкІи кьэбар жьу-
гъэм иамалхэмкІэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редактор
шъхьалэм иапэрэ
гуадзэр
АУЛБЭ Руслъан

Редактор
шъхьалэм
игуадзэр —
пшъэдэкІыжъ
зыхьыр
секретарыр
ХЪУРМЭ Хьусен

ПшъэдэкІыжъ
зыхьыр
секретарыр
НЭПШЭКЪУЙ
Заур

Редакциер
зыдэщыІыр:
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хьыр секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокъэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чІыпІэ гъэлары-
шІанІ, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кь. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

4364

Индексхэр

52161

52162

Зак. 2598

Хэутыным
узщыкІэтхэнзу шьт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00